

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Se on just se heittäytyminen”

Nuorten ja ohjaajien kokemuksia sosiaalisesta
sirkuksesta osana pajatoimintaa

Mäenpää, Ranja

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

”Se on just se heittäytyminen”
Nuorten ja ohjaajien kokemuksia sosiaalisesta sirkuksesta osana
pajatoimintaa

Ranja Mäenpää
Sosiaaliala, luovat toiminnot
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2016

Ranja Mäenpää

”Se on just se heittäytyminen”

Nuorten ja ohjaajien kokemuksia sosiaalisesta sirkuksesta osana pajatoimintaa

Vuosi

2016

Sivumäärä

69

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa, miten sosiaalinen sirkus soveltuu nuorten työpajatoimintaan Vantaalla, elämäntaitoja vahvistavassa Kipinäpajassa. Tutkimuksessa pureudutaan myös siihen, miten sosiaaliset taidot ja ryhmä vaikuttavat nuorten kokemuksiin taidetoiminnasta. Tenho - elämäntaitoja nuorille-hanke tutkii, miten taidetoiminta tuottaa hyvinvointia. Hankkeen toteuttaa Suomen Lasten ja nuorten säätiö. Osatoteuttajina toimivat Nuorisotutkimusseura ja Laurea-ammattikorkeakoulu, jotka toteuttavat hankkeen tutkimus- ja koulutusosuuden. Hankkeessa on mukana kuusi kaupunkia: Helsinki, Vantaa, Tampere, Varkaus, Kajaani ja Oulu. Vantaalla hankkeen yhteistyökumppanina toimii Ohjaus- ja tukikeskus Kipinä.

Opinnäyte toteutettiin laadullisena, case- eli tapaustutkimuksena. Aineisto kerättiin teema-haastatteluna, havainnoimalla sekä toiminnallisilla keinoin. Opinnäytteessä teoriapohjaksi esitellään taidetoiminnan vaikutusta hyvinvointiin ja paneudutaan käsitteisiin elämänhallinta sekä syrjäytyminen. Viimeisenä avataan ryhmä- ja vuorovaikutustaitojen teoriaa. Tutkimuksen tulokset osoittavat sosiaalisen sirkuksen pääsääntöisesti soveltuvan työpajan arkeen. Se koetaan ryhmäyttävänä ja yhteisöllisyyttä luovana toimintana. Iso ryhmä voi aiheuttaa kuitenkin myös ahdistusta, eivätkä liian nopeasti etenevät harjoitteet sovi kaikille. Näihin toiminnassa voidaan kiinnittää jatkossa huomiota. Sosiaalinen sirkus antaa itsevarmuutta onnistumisien ja epäonnistumisien kautta ja opettaa ylittämään omia rajoja turvallisessa ympäristössä. Se tukee nuorten elämänhallintaa vahvistamalla itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja.

Asiasanat nuorisotyö, taideala, sosiaalinen sirkus, työpajat

Ranja Mäenpää

Young people's and instructors' perspective on how social circus fits into a youth workshop?

Year	2016	Pages	69
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to collect information on how a social circus impacts young people's life management. This research also examines how social skills and being in a group influence young people's experiences of art activities. This thesis is part of the Tenho - Life Skills for NEET youth through art project. The Finnish Children and Youth Foundation is responsible for coordination of the project. Research and training are organized by the Youth Research and Laurea University of Applied Sciences. Tenho is carried out in six different cities: Helsinki, Vantaa, Tampere, Varkaus, Kajaani and Oulu. This thesis was carried out in a workshop called Kipinäpaja which is part of the youth service of the city of Vantaa.

This thesis was carried out as a qualitative case study. The data was collected through theme interviews, observation and functional means. The theoretical section deals with how art activities impact well-being and emphasizes social exclusion and life management. In addition group and interaction theory have been discussed. The results suggest that the social circus affected young people positively. The participants experienced improvement in their social skills, and the Kipinä workshop group felt stronger after participating in the social circus. However, it was found that a large group can also cause anxiety. In addition exercises that progress too fast are not suitable for everyone. The social circus has given individuals self-confidence and encouraged them to try out something different, in addition, it supports young people's life management skills by strengthening their self-esteem and social skills.

Keywords youth work, workshops, the arts, social circus

Sisällys

Johdanto.....	6
1 Teoreettinen viitekehys.....	7
1.1 Taidetoiminta hyvinvoinnin tukena	7
1.2 Nuoren syrjäytymisestä elämänhallintaan	9
1.3 Sosiaalinen sirkus.....	10
1.4 Ryhmän vaikutus yksilöön.....	12
2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	13
3 Opinnäytetyön toteuttaminen	15
3.1 Toimintaympäristö	17
3.1.1 Tenho - elämäntaitoja nuorille taiteen keinoin	17
3.1.2 Sirkus Magenta	18
3.1.3 Kipinäpaja - Elämäntaitoja nuorille.....	18
3.2 Laadullinen tutkimus tapaustyyppisenä tutkimuksena	19
3.2.1 Case- eli tapaustutkimus.....	20
3.2.2 Monimenetelmällisyys	21
3.2.3 Hermeneuttinen kehä	22
3.3 Tutkimusmenetelmät	23
3.3.1 Havainnointi	23
3.3.2 Teemahaastattelu.....	26
3.3.3 Toiminnalliset menetelmät.....	27
3.4 Aineiston käsittely	29
3.4.1 Litterointi.....	29
3.4.2 Analyysi	30
4 Tutkimustulokset.....	31
4.1 Sosiaalisen sirkuksen kokemuksia	31
4.2 Sosiaalinen sirkus arjessa mukana	33
4.3 Ryhmähenki	35
4.4 Uskallusta omien rajojen ulkopuolelle	39
4.5 Sosiaalisen sirkuksen vaikutukset jatkoon	42
4.6 Kehittämisideoita ja ajatuksia asiantuntijoilta	46
5 Tulosten yhteenveto, pohdintaa sekä opinnäytetyön luotettavuus	48
5.1 Yhteenveto	48
5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	54
5.3 Pohdinta	56
Lähteet	60
Kuvat.....	63
Liitteet.....	64

Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, millä tavoin taidetoiminnalla voitaisi parantaa ilman koulutus- ja työpaikkaa jääneiden nuorten hyvinvointia. Taiteen vaikuttavuutta hyvinvointiin voidaan tutkia kahdelta eri kannalta: taiteen kuulumista itsessään osaksi jokaisen hyvinvointia, ja toisaalta taiteen keinoin hyvinvoinnin vahvistamista (Hokkanen 2011, 11). Taidetta hyödynnetään tänä päivänä monipuolisesti sosiaali- ja terveysalalla, ja ympäri Suomea se jalkautuu yhä laajemmin ruohonjuuritason toimintaan (Liikanen 2015, 7).

Suomen Lasten ja Nuorten säätiön toteuttama Tenho-hanke kehittää ja tutkii, mikä taideläh- töisen toiminnan paikka on nuorisotyössä, ja pystytäänkö sillä vahvistamaan elämäntaitoja. Opinnäyte toteutetaan Nuorisotutkimusseuran tutkimusosassa. Hankkeessa on mukana kuusi eri paikkakuntaa. Opinnäytetyö toteutetaan Vantaalla, nuorten Ohjaus- ja tukikeskus Kipinän elä- mänhallintaan painottuvassa Kipinäpajassa, jossa taidetoiminta on käynnistynyt syksyn alussa. Kipinäpajalla taidetoiminta on sosiaalista sirkustoimintaa. Sitä tuottaa Sirkus Magenta Ry.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, millä tavalla sosiaalinen sirkus tukee pajanuorien arkea ja elämänhallintaa. Tarkoitus on kartoittaa, millaisia kokemuksia Vantaan Kipinäpajan nuoret ja heidän ohjaajat ovat sosiaalisesta sirkuksesta saaneet. Tarkastellaan myös, millä tavoin nuo- ret kokevat taidetoiminnan mahdolliset hyödyt myös tulevaisuudessa. Opinnäytetyö antaa poh- jaa Tenho - hankkeen tuleville tutkimuksille, ja on hyödynnettävissä myös ulkopuolisiin tarkoi- tuksiin.

Prosessi on edennyt hermeneuttisen kehän tavoin matkalla kehittyen. Aineiston keruumenetel- miä on useampia, joten opinnäytettä voidaan kutsua aineistotriangulaatioksi eli monimenetel- mälliseksi. Menetelmissä on kehitetty innovatiivisia toiminnallisia tutkimusmuotoja.

Opinnäytteellä on kolme tutkimuskysymystä, joiden avulla päästään lähemmäs tavoitteita: 1. Miten nuoret kokevat taidetoiminnan arjessaan? 2. Onko taidetoiminnasta saatuja kokemuksia mahdollista siirtää muualle elämään, ja näkyykö se nuorissa? 3. Miten nuorten sosiaaliset taidot, ja nuorten sekä ohjaajien suhteet vaikuttavat kokemukseen taidetoiminnasta?

Teoreettista viitekehystä avataan alkuun taidetoiminnalla, ja miten se voi vaikuttaa hyvinvoin- tiin. Avataan, mitä tarkoitetaan elämänhallinnalla, ja tuodaan esille sitä muutamasta erilai- sesta näkökulmasta. Sosiaalinen sirkus on keskeinen osa teoriaa. Lopuksi kerrotaan vähän ryh- mäteoriasta, ja miten se voi vaikuttaa yksilöön.

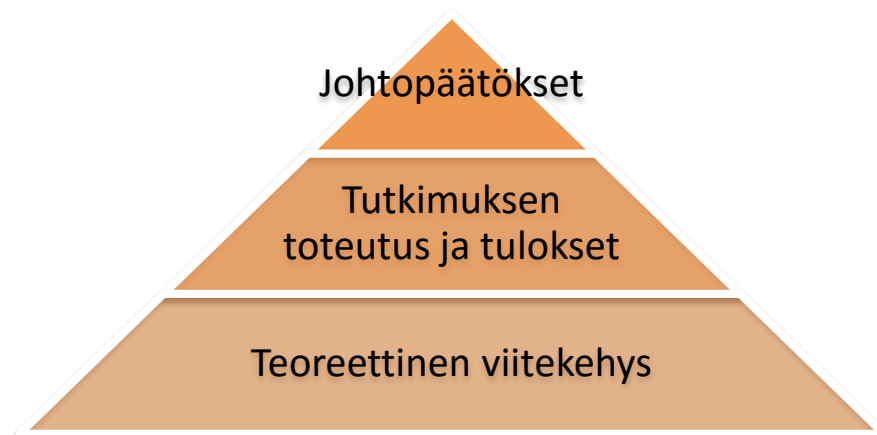
Opinnäytteen lopuksi tuodaan esille koko opinnäytetyön hedelmä: tutkimustulosten yhteenve- dot, jotka käydään läpi tutkimuskysymys kerrallaan. Opinnäytetyön eettisessä pohdinnassa nou-

see prosessin aikana mietittyneet asiat kuten anonymiteetti ja vapaaehtoisuus. Lisäksi käydään läpi luotettavuuteen liittyviä kohtia. Pohdinnassa käydään läpi prosessista nousseita kasvun kohtia ja ajatuksia.

1 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa avaan opinnäytteen teoreettista viitekehystä. Ensin avataan opinnäytteeseen liittyvää taidetoimintaa, ja sitä, miten sillä voidaan tukea hyvinvointia. Tenho-hankkeessa tavoitteena on elämäntaitojen parantaminen. Jotta voidaan ymmärtää, mitä hankkeessa oikeasti haetaan takaa, avataan elämänhallinnan ja sen vastakohdan, syrjäytymisen teoriaa ja näkökulmia. Luvun loppupuolella kerrotaan tarkemmin tähän opinnäytteeseen liittyvästä taidetoiminnasta, sosiaalisesta sirkuksesta. Viimeisenä avataan ryhmäteoriaa, ja siihen liittyviä vuorovaikutustaitoja.

Tähän lukuun on kerätty siis opinnäytettä täydentävä ja selittävä teoreettinen viitekehys, jonka päälle on rakennettu opinnäytetyö. Teoreettisen viitekehysten on tarkoitus kartoittaa vanha tieto, joka on jo olemassa (Kananen 2014, 51). Teoriaosuuden on myös tarkoitus selventää opinnäytetyön tarvetta alan ulkopuolisille lukijoille. Opinnäytteen pohjana toimii teoreettinen viitekehys, jolla aiheelle luodaan vankka pohja. Tätä vasten voi peilata tulevia osuuksia ja toisaalta myös ymmärtää paremmin, miksi opinnäytetyö on tehty. Lukijalle teoreettisesta viitekehuksesta selviää vielä epäselvät asiat, jotta tutkimusosio ja -tulokset avautuisivat paremmin. Alla näkyvä kuva selventää opinnäytetyön rakenteen vielä visuaalisesti.

Kuva 1 Opinnäytteen rakenne

1.1 Taidetoiminta hyvinvoinnin tukena

Voimaa taiteesta-ops kertoo Erik Allardtin määritelmän, jossa hyvinvointi koostuu kolmesta eri tekijästä. Elintasosta, johon kuuluu esimerkiksi ihmisen terveys, toimeentulo ja asumisolot. Yhteisyyssuhteesta, joka koostuu rakkaudesta, ja kuulumisesta johonkin yhteisöön. Kolmas

ulottuvuus on itsensä toteuttaminen, jossa ihminen kokee itsensä tärkeäksi osaksi yhteiskuntaa, harrastusten tai työnsä kautta. (2013.) Nämä luovat hyvinvoinnista kokonaisvaltaisen, ihmistä ympäröivän käsitteen.

Taide voi vaikuttaa hyvinvointiin monella eri tavalla. Vaikutukset voidaan jakaa neljään: elämyksien ja ilon tuojana, yhteisöllisyyden ja verkoston luojana, elinpiirin tyytyväisyyden lisääjänä, sekä sen yleinen vaikutus hyväksi koettuun terveyteen. (Voimaa taiteesta, 2013.) Nämä voivat tarkoittaa esimerkiksi elämyksien ja ilon tuojana tunnepohjaisia kokemuksia. Yhteisöllisyyden ja verkoston lisääminen liittyy ryhmädynamiikkaan, ja sen muodostumiseen, esimerkiksi taidetoiminnan toimiessa ryhmän yhteisenä kiinnostuksen kohteena. Elinpiirin tyytyväisyyden lisän voisi ajatella nautinnon lisääntymisenä omaa elämää kohtaan. Yleinen vaikutus hyvään terveyteen viittaa kokonaisvaltaiseen hyvään oloon, ja sitä kautta energisempään arkeen. Taide on yksi tapa purkaa jännitystä tai stressiä, mikä helpottaa oman elämän paineita.

Taidetoiminnan vahvoin puoli on sen kokonaisvaltaisuus. Hyypä kuvaa artikkelissaan Elinvoimaa kulttuurista taiteen kokonaisvaltaisuuden erilaisella tavalla. Taide vaikuttaa nykyaikana ihmisen ”peruskulttuuriin”, jossa taide esimerkiksi kuuluu musiikkina radiosta, tai kulturellina ja viihdyttävänä kokemuksena. Taide vaikuttaa terveyteemme virkistämällä niin henkisesti kuin fyysisesti, antamalla yhteyden yhteisöön taiteen piirissä. Yhteisö lisää ihmiselle sosiaalisia taitoja ja niiden pääomaa. Nämä yhdessä tekevät kulttuurin synnyttämään yhteisöön me-hengen, joka parantaa jäsenten elämänlaatua. (2007, 155.)

Myönteisiä kokemuksia on löydetty esimerkiksi vanhustyössä (Liikanen 2015, 7). Sihvola on artikkelissaan nostanut esille vanhustyön etenemisen kulttuurityössä. Se tuo esiin ihmisessä jokoisen moninaisuuden ja minuuden, vaikka muuten ihminen olisikin kadonnut esimerkiksi demencian alle. (Sihvola 2013, 13-14.) Taiteella voidaan siis vaikuttaa pinnan alle. Nuorten kanssa usein omien arvojen etsimisen uhma voi tehdä muurin nuoren ja aikuisen välille. Taiteella voi olla hyvä mahdollisuus päästä rikkomaan pintaa kun puhe ja sanat eivät riitä.

Taidetoimintaan liitetään sosiaalialalla usein käsite ”voimaantuminen”. Voimauttaminen tarkoittaa ihmisen henkisten resurssien lisääntymistä, ja omien voimavarojen löytämistä (Voimaantumio). Taidelähtöisissä menetelmissä voimaantuminen tapahtuu tekemisen ja kokemisen kautta, ehkä löytäen tai huomaten itsestä joitain aivan uusia piirteitä. Tämän hetken yksi tunnetuin voimauttaja on Miina Savolainen. Hän on kehittänyt voimauttavan valokuvauksen sosiaalipedagogisen menetelmän. Menetelmän ajatuksena on valokuvien kautta ihmisen näkyväksi tekeminen, ja oman ajatustavan muuttaminen itseä kohtaan. Menetelmä on lähtenyt liikkeelle lastensuojelun asiakkaiden kohderyhmästä, mutta nykyään sitä käytetään työyhteisöjenkin hyvinvoinnin parantajana. (Voimauttava valokuva.)

1.2 Nuoren syrjäytymisestä elämänhallintaan

Tenho-hankkeen yhtenä tavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien nuorten elämänhallinnan parantaminen. Mitä elämänhallinta sitten on? Opiskelijoiden hyvinvointia tukevan järjestön, Nyytin sivuilla elämänhallinta määritellään seuraavilla tavoilla: se on tunne siitä, että oma elämä on omissa käsissä. Pystyy hallitsemaan oman arkensa, ja huolehtimaan itsestään. Kun ihmisellä on hyvä elämänhallinta, on olemassa luottamus itseensä, ja omaan kykenevyyteen. Pystyy asettamaan realistisia tavoitteita, ja saavuttamaan niitä. Silloin kun tavoitteet eivät toteudukaan, pystyy sietämään epäonnistumisia, ja jatkamaan elämää niistä huolimatta. (Nyyti.fi, 2015.) Vuoden 2015 Nuorisobarometrissa Pekkarinen kuvaa elämänhallinnan käsitettä nuoren kykynä kiinnittyä kulttuurisesti normitettuun ja yhteiskunnan hyväksymään elämänmuotoon. Elämä on hallinnassa jos selviytyy omasta arjestaan ja siihen kuuluvista asioista, kuten sosiaaliset suhteet, uni ja ruoka. (2016, 164.)

Elämänhallintaan voi sekoittaa nopeasti arjenhallinnan. Arjenhallinta on osa elämänhallintaa. Arjenhallintaan kuuluu kaikki omasta terveydestä aina talouden hoitoon ja viranomaisasiointiin. Hallinnan vastakohta tässä tapauksessa kuvataan ajelehtimisena, jolloin nuori saattaa esimerkiksi myöhästellä tai unohtella asioita. Arjen rytmityksellä voi ylläpitää ja helpottaa oman arkensa hallintaa. (Korvela, Nordlund 2016, 195-196.)

Elämänhallinta on normaaleja arkeen kuuluvia asioita, joiden kanssa jokainen ihminen kamppailee jossakin vaiheessa elämäänsä. Nuoruudessa niin itse nuori kuin hänen lähipiirinsäkin pohdii, mikä on normaalia käytöstä, ja mistä täytyisi olla huolissaan. Pahaolo ja ahdistus ovat normaaleja sellaisissa määrissä, joista itse on vielä kykenevä selviämään. Niiden kasvaessa liian voimakkaiksi, tärkeää olisi saada tukea ulkopuolelta. Kun ote omasta elämästä katoaa, on tärkeää saada ulkopuolista apua, esimerkiksi kouluterveydenhuollosta, tai kunnallisesta terveydenhoitopalvelusta. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen, Vilén 1999, 251-252.)

Elämänhallinnasta vastakohtana voidaan nähdä syrjäytyminen. Syrjäytymisen käsite on monien erilaisten sosiaalisten ongelmien yhtälö. Samanlaisia moniongelmaisuutta kuvaavia sanoja ovat myös esimerkiksi marginaalisuus ja huono-osaisuus. (Aaltonen ym. 1999, 360.) Erityinen alttius syrjäytymiseen syntyy kun elämä on muutostilassa. Tällaisia ovat esimerkiksi uuteen kouluun siirtyminen, uusi työ, parisuhteen loppuminen jne.. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015.) Syrjäytymiseen ei ole yksiselitteistä syytä, ja siksi erilaisissa tutkimuksissa ei vain puhuta syrjäytyneistä vaan luodaan erilaisia alaluokkia, joita voidaan verrata keskenään. (Aaltonen, Berg, Ikäheimo 2015, 17). Syrjäytyminen ei ole helposti selitettävää, eikä koskaan samanlaisista syistä johtuvaa. Esimerkiksi tämän hetken pätkätöistä koostuvat työmarkkinat, ja kotona omien lastensa hoitaminen luetaan syrjäytymisvaarassa oleviin (Aaltonen ym. 2015, 17-22).

Syrjäytyminen voidaan nähdä aina olevan selvistä ulkopuolisista olosuhteista tai paineista aiheutuva. Universaali sana ”hikikomori” on Japanista lähtöisin oleva käsite. Hikikomorilla viitataan ilmiöön, jossa nuoret vetäytyvät omaehtoisesti yhteiskuntamme normaaleista aikatauluista, yhteisöistä ja ympyröistä. Hikikomorissa tyypillistä on nuoren jääminen omiin oloihinsa tietokoneen kanssa, ja haluttomuus osallistua normaaliin arkielämään tai vuorovaikutukseen. Normaalit sosiaaliset suhteet typistyvät omaan perheeseen tai muutamaan henkilöön lähipiirissä. Näiden lisäksi ihminen voi olla yhteydessä virtuaalisesti eri yhteisöiden jäseniin. Vuorokausirytmä kääntyy helposti ympäri, yön vaihtuessa valveillaoloajaksi, ja päivä käytetään nukkumiseen. (Salomon 2014, 102-103.)

Japanista lähtöisin olevan käsitteen ja ilmiön on tutkittu johtuvan esimerkiksi mielenterveysongelmien jatkumona. Siihen voi liittyä traumaattisia kokemuksia perhe- tai lähisuhteista, tai esimerkiksi koulukiusaamista. Ilmiöön vaikuttaa myös nykYTEknologian tuoma tunne siitä, että kaikki on virtuaalimaailmassa mahdollista. (Salomon 2014, 104-108.) Ongelmat tulevat kun ihminen joutuu poistumaan virtuaalimaailmasta, ja kohtamaan todellisuuden. Toisaalta turvallisuudessa ympäristössä päivärytmin kääntäminen voi olla normaalia nuoruuteen kuuluvaa kapinointia tavallisia yhteiskunnan asettamia normeja vastaan (Korvela, Nordlund 2016, 193). Kapinointi auttaa nuorta löytämään omat ja sosiaalisten verkostojensa rajat.

Nuoruusiän kynnyksellä, ja sen aikana ihminen joutuu käymään monenlaisia isoja asioita läpi. Omien vanhempien arvot ja omat ajatukset tuntuvat olevan epäsovussa, eivätkä ehkä ne lapsuudesta tutut kaveritkaan enää tunnu ihan omilta. Aikuiseksi kasvaminen ja aikuiselämän vastaanottaminen voi tuntua vastenmieliseltä ja tylsältä. (Kivinen 2011, 10.) On opittava elämään uudella tavalla itsensä ja ympäristön kanssa.

Millä tavalla nuoret kokevat tällä hetkellä hallitsevansa elämänsä? Vuonna 2015 Nuorisobarometriin vastanneista noin 1500 nuoresta iso osa on kokenut elämän tuottavan mielihyvää ja oman tekemisensä merkitykselliseksi. Suuri osa koki elämänsä olevan hallinnassa. Vuorokausirytmien pitäminen on osaksi nuorille ollut haastavaa iltaan painottuvan valvomisen takia. Miltei kaikilla barometriin vastanneista oli luottamuksellisia ystäviä. (Korvela, Nordlund 2016, 198-199.) Nuorisobarometri antaa toivoa tämän päivän nuorten elämäntilanteista. Mutta kuten barometrissa on tuotu esille, ei otos anna kuvaa koko Suomen yhteiskunnan tilanteesta.

1.3 Sosiaalinen sirkus

Sosiaalialan työssä sosiaalinen sirkus on melko uusi metodi. Hyvinvoinnin tuottamisen lisäksi sosiaalinen sirkus on alun perin otettu käyttöön auttamaan sirkusalan ammattilaisten työllistymistä.

mistä. Sosiaalista sirkusta voivat tuottaa erilaiset sirkusseurat sekä -yritykset. Sen edelläkävijänä Suomessa toimi Sosiaalinen sirkus-hanke vuosina 2009 - 2011. Hankkeen pohjalta on syntynyt helsinkiläinen yhdistys Sirkus Magenta ry. (Vaikuttava sirkus 2013.)

Sosiaalinen sirkus on normaalin sirkuksen rajoissa toimivaa. Sen tavoitteena ei ole kuitenkaan luoda uusia sirkustähtiä, vaan tuottaa osallistujilleen hyvinvointia. Sosiaalisen sirkuksen avulla on tarkoitus oppia elämäntaitoja, kuten itseluottamusta ja sosiaalisia taitoja. (Hyttinen 2011, 8.)

Sirkuksen erikoisuus on sen monipuolisuus. Sen harrastajat voivat löytää sirkuksen laajasta skaalasta oman osaamisensa, jos vain ovat motivoituneita etsimään. Uskallus ja motivaatio täytyy kuitenkin löytyä. Myös luottamus ryhmään edesauttaa toimiseen mukaan lähtemistä. (Vaikuttava sirkus 2013.)

Opinnäytetyötä varten haastattelin sosiaalista sirkusta Tenhossa vetävää ohjaajaa. Hän on yksi Sirkus Magentan työntekijöistä. Ohjaajan kommentti tiivistää sosiaalisen sirkuksen ajatuksen osuvasti:

”Tämä ei ole sirkusharrasteryhmä vaan tämä on sosiaalista sirkusta. Sirkus on vain metodi ja se, miten sitä käytetään, riippuu. Tavoite on meillä saada sellainen sirkusilmapiiri ja pitää hauskaa. Vähän nolata toisia ja itseä. Se on se mihin me pyritään.” (Sirkusohjaajan haastattelu 18.12.2015.)

Sirkusohjaajan haastattelussa tuli esille myös, millä tavalla Kipinäpajan syksy on rakentunut nuorille. Ohjaaja kertoi normaalin Magentan sosiaalisen sirkuksen kaavan olevan suunniteltu kahdeksalle kerralle, ja siksi Tenhon toteutus oli aikaisemmasta erilaista. Tenho-hankkeen ensimmäiseen syksyyn mahtui yhteensä 12 ohjattua sirkustuntia Kipinäpajalaisille. Alati muuttuvalle pajalle pidempi prosessi voi olla parempi niin nuorien kuin ohjaajienkin kannalta. (Sirkusohjaajan haastattelu 18.12.2015.)

Kahdeksan kerran suunnitelma alkoi ensimmäisillä kerroilla hyvin matalankynnyksen harjoitteista piirissä istumalla ja tutustumalla. Hiljalleen sirkusohjaajat totuttavat nuoria erilaisiin sirkusvälineisiin ja lajeihin. Tällaisessa kahdeksan kerran projektisuunnitelmassa viimeiselle kerralle on tavoitteeksi otettu tehdä yhteinen esitys, johon jokainen nuorista tekisi sirkuksesta löytämällä osa-alueella pienen esitysnumeron. Kipinäpajan ryhmässä tätä ei tapahtunut. Sirkusohjaaja koki, ettei tämä ollut tarpeellista ajatellen Tenhon tavoitteita. (Sirkusohjaajan haastattelu 18.12.2015.)

Sirkus Magentan toiminnan aloittanut Sosiaalinen Sirkus - hanke (2009-2011) sai jatkoa Vaikuttava sirkus - hankkeella (2011-2014). Hankkeen ajatus oli jatkaa edeltäjänsä jalan jäljissä, sosiaalista sirkusta kehittämällä osaksi sosiaalityötä. Vaikuttava sirkus - hankkeen takana oli Tampereen yliopiston Tutkivan teatterityön keskus. Hankkeen rahoittajina toimivat Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kautta Euroopan sosiaalirahasto ja mukana olleet kaupungit; Tampere, Turku, Vantaa, Lempäälä ja Oulu. (Vaikuttava sirkus 2013.)

Vaikuttava sirkus - hanke tuotti neljän vuoden aikana menetelmiä, joiden avulla pystyttiin tutkimaan sirkuksen vaikutuksia hyvinvointiin. Hankkeella oli lukuisia eri kohderyhmiä syrjäytymistä ehkäisevästä työstä vanhuksiin, lapsiin sekä koululuokkista päihde- ja mielenterveyskuntoutujiin. Tutkimuksen aineisto kerättiin toimintaan osallistuneilta ja mukana olleilta ammatilaisilta. (Vaikuttava sirkus 2013.)

Tutkimuksen tulosten perusteella sosiaalinen sirkus oli kytkettävissä monipuolisesti sosiaalialan palvelukentälle. Sosiaalisen sirkuksen huomattiin tuottavan hyviä ryhmäkokemuksia ja positiivisia kohtaamisia ihmisten välillä. Onnistumiset ja epäonnistumiset sai kokea ilman paineita tai huonommuuden tunnetta, sillä ryhmissä koettiin jokaisen jossakin kohtaa epäonnistuvan. (Vaikuttava sirkus 2013.)

1.4 Ryhmän vaikutus yksilöön

Sosiaalisessa sirkuksessa sekä Kipinäpajalla nuoren arjessa läsnä ohjaajien lisäksi ovat melkein aina muut ryhmän nuoret. Ryhmä on täydentyvä, eli niin kevät- kuin syyskaudellakin ryhmään voi niin kauden alussa kuin myös keskellä tulla lisää nuoria. Tällaiset olosuhteet ovat mielenkiintoiset ja vaikuttavat varmasti jotenkin nuoreen. Kiinnostavaa on tutkia, millä tavalla tämä vaikuttaa taidetoiminnan kokemukseen. Ryhmäteoria on myös itseäni tulevana sosiaalialan ammattilaisena kiinnostava aihealue.

Vaikka ihmisenä koemme olevamme itsenäisiä yksilöitä, tarvitsee jokainen meistä yhteisön ympärillemme. Elämämme aikana kuulumme erikokoisiin ja näköisiin, isoihin tai pieniin ryhmiin. Ryhmään kuuluminen tukee persoonaamme. (Kauppila 2000, 85-86.)

Ryhmässä oleminen ja ryhmäytyminen saa paljon vaikutteita kulttuuristamme ja taustoitamme. Miten perheessä on kohdeltu, ja millaisilla sanoilla puhuteltu, heijastelee suoraan lapsen toimintaan koulussa kavereitaan kohtaan. Usein ryhmät ja yhteisöt otetaan myös itsestään selvyyksinä. Niiden olemassa olon huomaa usein vasta silloin kun ryhmä hajoaa. (Kopakkala 2011, 29-31.)

Ryhmän määritelmä ei ole yksiselitteinen. Massa ihmisiä voi olla monta yksilöä vain sattuneena samaan paikkaan tai sitten he voivat olla yksilöiden muodostama ryhmä yhteisellä tavoitteella, joka heidät on tuonut kyseiseen paikkaan. Ryhmän jäsenillä täytyy olla mahdollisuus vuorovaikutukseen toistensa kanssa ja ryhmäläisten täytyy tietää, ketä muita ryhmään kuuluu. (Kopakkala 2011, 36.)

Ryhmän muodostuessa, syntyy ryhmän sisälle nopeasti vuorovaikutuksen alettua valtasuhteet ja työnjako. Jokainen jäsen saa oman roolin ryhmässä, joka valitaan usein tiedostamatta jo ryhmään tullessa, tai ennakkoiden jos tulevasta ryhmästä on olemassa ennakkotietoa. Yksilön rooleihin yhdistyy entinen kokemusrhythmissä sekä oma persoona. Yhdellä ihmisellä voi olla erilaisia rooleja hyvinkin moninaisella valtasuhteella. Omaan rooliin voi halutessaan vaikuttaa tekemällä ryhmässä tietoisia valintoja esimerkiksi kannan ottamisessa. (Kopakkala 2011, 108.)

Ryhmä kannattelee ja innostaa. Ihminen hakeutuu ryhmään saadakseen palautetta, hyväksyntää ja reaktioita. Luonteemme ja persoonamme määrittelevät, millaisessa ryhmässä viihdymme ja kuinka paljon voimme ryhmään antaa itsestämme. Myös aikaisemmat kokemukset, esimerkiksi ryhmässä kiusatuksi tuleminen, voi pitkäksi aikaa musertaa oman itsetunnon ja uskon ryhmässä toimimista kohtaan. (Kopakkala 2011, 15-18, 43.)

Ryhmäläisten käyttäytyminen ryhmässä voi vaihdella roolin lisäksi myös motiivissa. Toiset ryhmistä muodostuu olosuhteiden pakosta, kuten koululuokat. Kaveripiirit taas valitaan usein omasta tahdosta. Ryhmiin jakautumisen syykin vaikuttaa osaltaan ryhmädynamiikkaan sekä ryhmävuorovaikutukseen. Pakotettu ryhmä ei ole aina kuitenkaan negatiivinen. Ulkopuolelta muodostetulla ryhmällä voi olla hyvinkin vahvat yhteiset tavoitteet, joidenka takia ryhmän motivaatio on hyvin korkea. (Kauppila 2000, 87-93.)

Ryhmässä olemiseen, kuulumiseen ja siihen liittymiseen liittyy vahvasti sosiaaliset taidot. Niihin sisältyvät kuuntelun, kunnioittamisen ja hyväksymisen taidot, sekä yhteistyön, sääntöjen ja mahdollisen auktoriteetin kunnioittaminen. Jos taidot ovat heikot, näkyy se usein yksilön olemisessa ryhmässä. Koululuokassa lapsella se voi olla yksinäisyyttä tai muiden kiusaamista. Niillä lapsi purkaa taidottomuutensa aiheuttaman hämmennyksen. (Kauppila 2000, 125-126.)

2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tässä luvussa käydään läpi opinnäytetyön tarkoituksen, tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Tavoitteissa käydään läpi opinnäytetyöni tutkimukselliset tavoitteet, sekä omat henkilökohtaiset tavoitteeni. Tuon esille myös Tenho-hankkeen tavoitteet lyhyesti. Tutkimuskysymyksiä opinnäytetyössä on kolme. Jokaisen kysymyksen jälkeen käydään läpi, millaisilla tavoilla pyrin ky-

symyksiin löytämään vastauksia. Prosessin läpinäkyvyyttä lisätäkseen käyn läpi myös, millä tavoin tutkimuskysymykset ovat muuttuneet matkan varrella, ja lyhyesti myös, miksi. Tutkimusmenetelmiä ja niiden prosesseja avaan enemmän luvussa 3 Opinnäytetyön toteuttaminen.

Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa, millaisia kokemuksia Vantaan Kipinäpajan nuoret ja ohjaajat ovat sosiaalisesta sirkuksesta saaneet. Opinnäytteen on tarkoitus myös olla osana Tenho-hankkeen isompaa tutkimuskokonaisuutta sitä tukien ja siihen osansa antaen. Tenho-hankkeella tavoitteita on viisi: nuorten elämäntaitojen vahvistaminen, menetelmien ja toimintamallien kehittäminen, niiden levittäminen, palveluverkon kehittäminen sekä alanosaamisen kehittäminen (Hankehakemus, 2015). Lähtökohta omille tavoitteille oli, että opinnäytetyön antia pystyisi mahdollisimman monipuolisesti hyödyntämään hankkeen tulevilla käänteillä. Opinnäytetyöni päätavoitteena on tutkia, miten sosiaalinen sirkus tukee Kipinäpajan nuorten arkea.

Opinnäytetyölle olen pohtinut henkilökohtaisia tavoitteita minulle tutkijana: uuden tutkimusmenetelmän haltuun ottaminen; ylipäättänsä tutkivan näkökulman käsittäminen ja siihen pyrkiminen; nuorten kanssa ennakoluuloton ja aito kohtaaminen, sekä tutkimustulosten ja johtopäätösten esiin tuominen oikeassa hengessä tarkastelemalla tutkittavaa asiaa objektiivisesti. Omat tavoitteet ovat tärkeä anti opinnäytetyöstäni tulevalle ammattilaiselle. Kun muodostan itseäni kohtaan odotuksia, pääsen myös saavuttamaan ne paremmin. On muistettava vain, että tavoitteet on hyvä asettaa voimavaroja tuovalle etäisyydelle.

I. Miten nuoret kokevat taidetoiminnan omassa arjessaan?

Tutkimuskysymykset ovat muotoutuneet hankkeen tavoitteita mukaillen, ja pohtien, millaisella näkökulmalla aihetta olisi hyödyllisintä lähestyä. Nuorten omat kokemukset ovat asiantuntevin ääni aineistossa ja siksi näihin on hyvä perehtyä. Ensimmäinen tavoite alun perin oli muodostettu ”Miten nuoret kokevat taidetoiminnan muiden työpajojen rinnalla?”. Nykyinen ensimmäinen tutkimuskysymys ”Miten nuoret kokevat taidetoiminnan omassa arjessaan?” tarkentui prosessin edetessä. Tätä tutkimuskysymystä tutkitaan teemahaastattelulla nuorten ja ohjaajien kanssa pienryhmissä.

II. Onko taidetoiminnasta saatuja kokemuksia mahdollista siirtää muualle elämään ja näkykö se nuorissa?

Tutkimuskysymys pohjaa suoraan Tenho-hankkeen tavoitteisiin tutkia, millä tavalla taidetoiminnalla voidaan vaikuttaa nuorten elämänhallintaan. Tutkijana asetun katsomaan tehtävää työtä ja toimintaa objektiivisesti. Asiantuntijoina tässä toimivat itse nuoret ja lisänäkökulmaa saadaan Kipinän ohjaajilta sekä sairaanhoitajalta, jotka ovat vahvasti mukana sirkustoimin-

nassa sekä näkevät nuorten tavallista arkea. Kysymystä tutkitaan kolmella eri tutkimusmenetelmällä: haastattelemalla nuoria, haastattelemalla ohjaajia Kipinäpajalta ja Sirkus Magentasta, sekä havainnoimalla nuoria Kipinäpajan arjessa.

- III. Miten nuorten sosiaaliset taidot, ja nuorten sekä ohjaajien muodostama ryhmä vaikuttavat kokemukseen taidetoiminnasta?

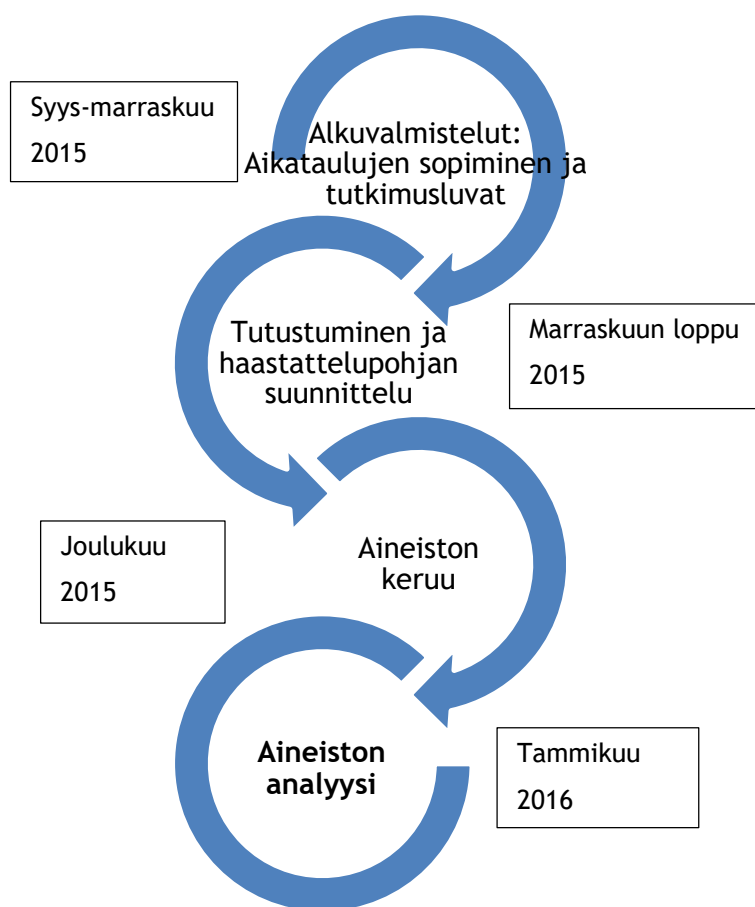
Sosiaalisessa sirkuksessa ryhmä on isossa osassa tekemistä. Toiminnassa tehdään paljon ryhmän luottamusta lisääviä harjoitteita ja otetaan kontaktia ryhmän muihin jäseniin. Tällaiset vaikutavat varmasti nuoren henkilökohtaiseen kokemukseen toiminnasta, ja siksi myös opinnäytetyössä hyvä ottaa yhdeksi näkökulmaksi.

Suunnitelmavaiheessa tämä kantoi nimenään ”Miten nuorten sosiaaliset taidot ja yksilöiden muodostama ryhmä vaikuttavat kokemukseen taidetoiminnasta?”. Aineiston keruu vaiheessa tutkimuskysymys tarkentui nykyiseen muotoonsa ymmärtäessäni, ettei kysymys ole niinkään nuorten muodostamasta ryhmästä vaan heidän sosiaalisista taidoistaan ja ohjaajien läsnäolosta. Tätä tutkitaan haastattelemalla sekä havainnoimalla nuoria sekä ohjaajia.

3 Opinnäytetyön toteuttaminen

Tässä luvussa käydään läpi, mitä kaikkea opinnäytetyön varsinainen toteuttaminen, eli aineistonkeruu pitää sisällään. Ensin esitellään opinnäytetyön yhteistyökumppanit ja ympäristön, jossa opinnäyte on tehty. Käydään läpi, mikä on Tenho-hanke, ja miten Sirkus Magenta liittyy tähän. Viimeisenä kerrotaan Ohjaus - ja tukikeskus Kipinän Kipinäpajasta.

Laadullista tutkimusta avataan sen omista sekä case-tutkimuksen lähtökohdista. Ennen tutkimusmenetelmien käsittelyä avataan käsitettä monimenetelmällisyys, ja miksi tässä opinnäytteessä sellaista käytetään. Avataan myös, mitä tarkoitetaan hermeneuttisella kehällä. Tutkimusmenetelmät käsitellään teorian kautta käytännön työskentelyyn. Aineistonkeräämisen jälkeen kerrotaan, millä tavalla aineisto on käsitelty. Se jakautuu kahteen osaan: litterointiin, eli äänitteiden auki kirjoittamiseen ja analyysivaiheeseen. Nekin avataan tutkimusmenetelmien tapaan teorian kautta käytännön toteutukseen.

Kuva 2 Aikataulukulku

Yllä oleva kuva kuvaa opinnäytetyön prosessin etenemistä. Koko prosessi on aloitettu syyskuussa 2015, jolloin tutustuin tarkemmin Tenho-hankkeeseen ja yhteistyötahoihin. Ennen varsinaista tiedonkeruun aloittamista oli tapaaminen 30. lokakuuta 2015 yhdessä Kipinäpajan vastaavan ohjaajan ja Tenhon edustajan Fanny Vilmilän kanssa opinnäytetyön toiminnan suunnitelmasta. Tällöin sovimme alustavasti tulevista aikatauluista ja opinnäytetyön idea esiteltiin Kipinäpajan ohjaajalle. Sovimme myös, että kävisin ennen aineistonkeruuta vielä tutustumassa paikan päällä Kipinässä, jotta tulisi nuorille aivan uutena kasvona varsinaisina tutkimuspäivinäni. Sain tapaamisesta mukaani Kipinäpajalla harjoittelussa olleen toimintaterapeutin yhteystiedot haastattelua varten.

Tutkimuslupa haettiin Vantaan kaupungilta marraskuun puolessa välissä. Tutkimuslupien hakeminen on Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeiden mukaan opiskelijan vastuulla. (Opinnäytetyöohjeistus, 2015.) Hakemukseen liitettiin opinnäytetyöni suunnitelma sekä nuorilta pyydettävä tutkimuslupa (liite 3). Hakemus käsiteltiin nopeasti ja sain tutkimusluvut jo marraskuun 2015 lopussa. Vantaan kaupungin myöntämä tutkimuslupa löytyy liitteestä 1.

Tutustuminen Kipinäpajalle oli keskiviikkona 25. marraskuuta 2015, jolloin esiteltiin lyhyesti opinnäytetyö, ja kerrottiin koska ja miksi varsinainen aineistonkeräys toteutuisi. Tutkijana halusin korostaa sitä, etten itse tiedä mitään vielä sirkuksesta. Siksi nuoret olisivat tärkeitä asiantuntijoita opinnäytetyöhön kertomaan syksystä omakohtaisen kokemuksensa.

Vantaan kaupungin tutkimusluvan saavuttua sai aloittaa varsinaisen aineistonkeruun. Joulukuussa 2015 kävin keräämässä aineistoa Kipinäpajalta 1.-2. sekä 8.-9. joulukuuta. Ensimmäisenä varsinaisena vierailukertana nuorille kerrottiin heti, miksi opinnäytetyötä oltiin tekemässä Kipinäpajaan, ja koska. Suunnitelma ja toimenkuva yritettiin kertoa mahdollisimman yksinkertaisesti ja lyhyesti, mutta kuitenkin kattavasti. Kun opinnäytetyön pääpiirteet olivat avatut, pyydettiin nuorilta erillinen lupa käyttää kerättyä aineistoa opinnäytteessä. Joulukuun aikana haastattelin myös Kipinäpajan ohjaajat ja Sirkus Magentan edustajan.

3.1 Toimintaympäristö

3.1.1 Tenho - elämäntaitoja nuorille taiteen keinoin

Tenho-hanke on Suomen Lasten ja Nuorten säätiön hallinnoima kolme vuotinen hanke vuosille 2015 - 2018. Hanketta rahoittaa Sosiaali - ja terveystieteiden ministeriö Euroopan sosiaalirahastosta ja mukana olevat kunnat: Helsinki, Vantaa, Varkaus, Kajaani, Oulu sekä Tampere. Toiminta vaihtelee kaupungeittain sirkus-, teatteri- tai elokuvataiteena. (Nuori.fi, 2016.)

Kohderyhmänä toimivat alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat tällä hetkellä ilman koulutus- tai opiskelupaikkaa. Hankkeen on arvioitu tavoittavan jopa 500 nuorta kolmen vuoden toiminnan aikana. Taidepuolen osatoteuttajina ovat Vaara-kollektiivi Kajaanissa, Tampereella Pirkanmaan elokuvakeskus, Oulussa Oulun Tähtisirkus, Varkaudessa kaupungin teatteri ja Vantaalla sekä Helsingissä Sirkus Magenta. (Hankehakemus, 2015.) Hankkeen tutkimuspuolesta vastaa Nuorisotutkimusseura, johon tämäkin opinnäytetyö tulee kytkeytymään. Laurea-ammattikorkeakoulu vastaa hankkeen koulutuksesta.

Hankkeella on viisi eri tavoitetta: nuorten elämän taitojen vahvistaminen, menetelmien ja toimintamallien kehittäminen, palveluverkon kehittäminen moniammatillisessa yhteistyössä, hankkeessa mallinnettujen menetelmien ja toimintamallien levittäminen sekä alan osaamisen kehittäminen. Osaa tavoitteista on voitu alkaa toteuttamaan heti hankkeen alusta, ja osa toteutetaan vasta kun hankkeen loppupuolella. (Hankehakemus, 2015.)

3.1.2 Sirkus Magenta

Tenho-hankkeessa Sirkus Magenta vastaa Vantaan sekä Helsingin kaupunkeihin järjestettävästä kuntouttavasta toiminnasta sirkuksen keinoilla (Hankehakemus, 2015). Sirkus Magenta Ry on vuodesta 2011 toiminut järjestö. Toiminnan tarkoitus on tuottaa hyvinvointia sosiaalisen sirkuksen keinoin. Heidän kohderyhmänsä ovat monen tyyppiset erityistä tukea tarvitsevat ryhmät kuten muun muassa lastensuojelun asiakkaat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Magenta on saanut alkunsa Euroopan unionin rahoittamasta Sosiaalinen sirkus-hankkeesta (2009-2011). (Sirkus Magenta, 2015.)

Tenhossa Magentan rooli on iso. Sirkustoiminta Vantaalla toteutuu joka tiistai Havukosken nuorisotalon liikuntasalissa. Iltapäivisin on ensin 1,5 tunnin Kipinäpajan oma sirkustunti, jonka jälkeen toiminta jatkuu tunnin niin sanotulla klubivuorolla. Klubivuorolla on haluttu luoda mahdollisuus myös Vantaan muille pajoille osallistua sirkustoimintaan. (Hankehakemus, 2015.)

Kipinäpajan sirkustoiminta on ainutlaatuinen muihin Magentan projekteihin verrattuna. Kipinäpajalla sirkus on koko lukukauden mittainen eli esimerkiksi syksyllä 2015 sirkus alkoi syyskuun alussa ja loppui joulukuussa. Muutamaa taukoa lukuun ottamatta nuoret pääsivät sirkusteemaan säännöllisesti viikoittain. Muille Vantaan pajoille järjestettiin ensin sirkukseen tutustuminen klubitunnin aikana ja sitten marraskuussa kolmen päivän intensiivijaksot. (Hankehakemus, 2015.)

3.1.3 Kipinäpaja - Elämäntaitoja nuorille

Opinnäytetyöni toteutettiin fyysisesti Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden alaisuudessa toimivassa Ohjaus- ja tukikeskus Kipinässä, tarkemmin vielä Kipinäpajassa. Kipinä tekee Vantaan alueella etsivää nuorisotyötä, jolla halutaan tavoittaa ilman opiskelu- tai koulutuspaikkaa jääneitä nuoria, sekä järjestää elämänhallintaan painottuvaa Kipinäpaja-ryhmää. Kipinän kautta nuoret ohjautuvat muille Vantaan työpajoille porrastetun järjestelmän kautta tai muualle hyväksi havaittuun jatkoapaikkaan. (Vantaan kaupunki, 2016.)

Kipinäpajalla, jonka yhteydessä sirkustoiminta toteutetaan joka tiistai-iltapäivä, on tietynlainen porrastettu järjestelmä tulemisen ja sieltä lähtemisen kanssa. Nuoret ohjautuvat ryhmään etsiväntyön kautta joko nuoren vanhempien, opettajan, työnantajan tai kenen tahansa lähipiirin henkilön kautta huoli-ilmoituksella. (Vantaan kaupunki, 2016.) Työntekijä luo nuoreen luottamussuhteen ja asioihin aletaan etsimään ratkaisuja. Kartoitetaan, millainen on nuoren tilanne. Kipinäpajassa nuori voi olla 2-4 päivää viikosta. Sopiva viikkoaikataulu määritellään Kipinäpajan ohjaajien kanssa.

Kolmen vakituisen ohjaajan lisäksi Kipinäpajassa työskentelee sairaanhoitaja kaksi päivää viikossa, joka keskiviikko ja torstai. Omien havainnoimispäivien aikana tapasin paikan päällä myös työvoimatoimiston edustajan, joka muutaman kerran kuukaudessa käy vastaamassa Kipinässä paikan päällä nuoria askarruttaviin kysymyksiin. Koin henkilökohtaisesti hienona, miten nuorille kaikki tuodaan helposti saataville. Alan opiskelijana olen havainnut yhteiskuntamme epäkohdan, jossa palvelua tarvitsevaa yksityishenkilöä saatetaan pompotella luukulta toiselle.

Nuorten työpajatoiminta on nuorisolain säätelemää toimintaa nuorten osallisuuden vahvistamiseksi ja on osana toteuttamassa nuorisotakuuta. Työpajoihin nuoret ohjautuvat työvoimatoimiston, koulukuraattorin tai etsivännuoriso työn kautta. (Valtakunnallinen työpajayhdistys.)

3.2 Laadullinen tutkimus tapaustyyppisenä tutkimuksena

Tässä alaluvussa tuon esille laadullisen tutkimuksen tarkoituksia ja mahdollisuuksia. Avaan myös vähän laadullisen tutkimuksen rinnalla kulkijan, määrällisen tutkimuksen perusteita. Käyn läpi, mitä tarkoittaa opinnäytetyöni case-tyyppinen tutkimus. Opinnäytetyössäni aineiston keräämiseen on käytetty useampaa tutkimusmenetelmää, ja siksi tuon esille vähän monimenetelmällisyyden eli triangulaation tietopohjaa. Opinnäytetyöni on edennyt hermeneuttisen kehän kaavalla, matkalla kehittyen. Kehän teoriaa myös avaan tässä luvussa.

Opinnäytetyö on tehty laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Pertti Alasuutari kirjoittaa laadullisen tutkimuksen aina olevan luova ja ainutkertainen tutkimusprosessi (1994, 18). Laadullinen tutkimus on yhdenlainen tieteellinen menetelmäsuuntaus tutkimukselle, joka haluaa kokonaisvaltaisesti ymmärtää ilmiön laatua, ominaisuuksia sekä merkityksiä. (Jyväskylän yliopiston Koppa). Laadullinen tutkimus pyrkii tuomaan näkökulmia käytännöstä eli empiriasta, ja muotoilemaan niistä uudenlaisia teorioita. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on, että tavoitteena on ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2013, 26.)

Opinnäytetyöni tutkimustyyppi oli melko ilmeinen alusta lähtien. Laadullinen tutkimus antaa vapauden kysyä opinnäytetyöni kohderyhmältä itseltään, tutkittavaan ilmiöön liittyviä kysymyksiä. Laadullinen tutkimus antaa myös vapauden käyttää toiminnallisia menetelmiä. Tarkoitus on saada ymmärrys siitä, millaisena osana taidetoiminta voi toimia nuorten pajatoiminnassa kuntien nuorisopalveluissa. Tenho-hankkeen keskiössä oleva taidetoiminta on tällä hetkellä terveys- ja sosiaalialalla trendiksi kohoava ilmiö. Sen vaikuttavuuden tutkiminen ei ole kuitenkaan vielä vakiintunut.

Usein tieteelliset tutkimukset jaetaan kahteen: kvalitatiiviseen, eli laadulliseen tutkimukseen ja kvantitatiiviseen, eli määrälliseen tutkimukseen. Nämä usein kulkevat kuitenkin käsi kädessä

toisiaan täydentäen, jopa ihan saman tutkimuksenkin sisällä. Määrällisessä tutkimuksessa analyysi tapahtuu tilastojen ja numerojen välimaastossa. Aineistojen koot voi olla hyvinkin suuria määrällisesti, muttei niinkään syvälle meneviä ja ilmiöiden kokonaisvaltaisuuteen keskittyviä. (Alasuutari 1994, 25-28.)

3.2.1 Case- eli tapaustutkimus

Koska opinnäytetyöni tavoitteille ei ole olemassa itsestään selviä oletuksia, kuinka voi käydä, käytän tutkimustyyppinä case-tutkimusta (Kananen 2013, 58). Tapaus tässä tilanteessa on Kipinäpajan nuorista koostuva ryhmä, ja heidän kokemus sosiaalisesta sirkuksesta. Lisänäkökulmaa saan Kipinäpajan ohjaajilta, sekä Sirkus Magentan ohjaajalta. Näin kerätyn aineiston analyysivaiheessa tutkimuksessa on mukana monipuolisesti näkökulmia, ja tutkimuskysymyksiin on mahdollista saada kattavampia ja syvemmälle pääseviä vastauksia. Tyypillistä case-tutkimukselle on myös tutkimuskysymysten aloitus miksi, miten tai kuinka - sanoilla (Kananen 2013, 54).

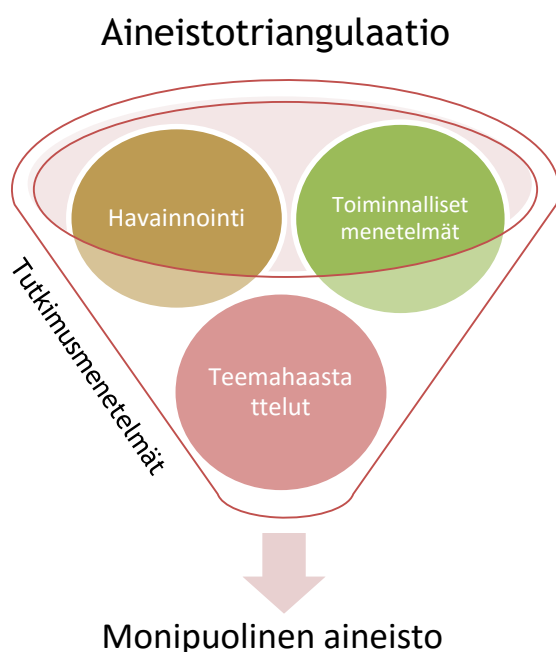
Case-tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ja vaatimuksia ovat ilmiön tässä hetkessä tapahtuminen, tutkimuksen toteutus luonnollisessa kontekstissaan eli ympäristössään, tutkimusaineiston kerääminen monin eri menetelmin, ja ilmiön kuvaus syvällisenä ja rikkaana. Näiden lisäksi yleensä tutkimuskohteita on vain yksi (Kananen 2013, 54). Opinnäytetyössäni toteutuvat kaikki edellä mainitut. Monipuoliset tutkimusmenetelmäni koostuvat hermeneuttisesti rakentuvasta prosessista, toiminnallisilla menetelmillä ohjatuista ryhmätuokioista, havainnoinnista sekä teema-haastatteluista pienryhmissä.

Case-tutkimus voidaan jakaa moniin eri alaluokkiin. Kananen tuo esille kolmen eri tutkijan näkemyksiä, miten case-tutkimus voidaan jakaa kymmeneen eri luokkaan. Esimerkiksi voin kertoa etnografisen tutkimuksen, jossa tutkittavana ilmiönä voi olla kulttuuri tai ryhmä, jonka käyttäytymistä ja olemista halutaan ymmärtää. Tällaisessa käytetään paljon havainnoivaa tai osallistavaa havainnointia tutkimusmenetelmänä kokonaisvaltaisen kokemuksen saavuttamiseksi. On olemassa myös historiallinen tapaustutkimus, jossa pyritään ymmärtämään tapauksen kehitystä ajassa. Tässä kerätään historiasta erilaista aineistoa ilmiön ympäriltä ja kerätä haastatteluja ilmiön kanssa tekemisissä olevia. Itsessään arvokkaassa tapaustutkimuksessa keskitytään yhteen tapaukseen, josta halutaan saada mahdollisimman syvä ja rikas kuvaus. Tutkimuksen tavoitteena ei ole yleistäminen tai uuden teorian muodostaminen, mutta antaa pohjaa jatko-tutkimuksille. (2013, 55-56.)

Tämä opinnäyte voidaan luokitella case-tutkimukseksi. Opinnäyte ei itsenään voi luoda uusia teorioita siitä, miten sosiaalinen sirkus tai taidetoiminta sopii nuorten pajoille. Tämän pohjalta ei voida lähteä tekemään yleistäviä johtopäätöksiä.

3.2.2 Monimenetelmällisyys

Monimenetelmällisyys eli menetelmätriangulaatio tarkoittaa sitä, kun tutkimusongelman ratkaisuun käytetään useampaa kuin yhtä tutkimusmenetelmää. (Jyväskylän yliopiston Koppa.) Olen opinnäytteessäni käyttänyt yhteensä kolmea erilaista tutkimusmenetelmää, joiden pohjalta aineisto on kerätty. Monimenetelmällisyys kulkee lähellä case-tutkimusta, sillä kuten case-tutkimuksessa, pyritään tällä saamaan mahdollisimman hyvä käsitys tapahtuvasta ilmiöstä. (Kananen 2013, 33.)

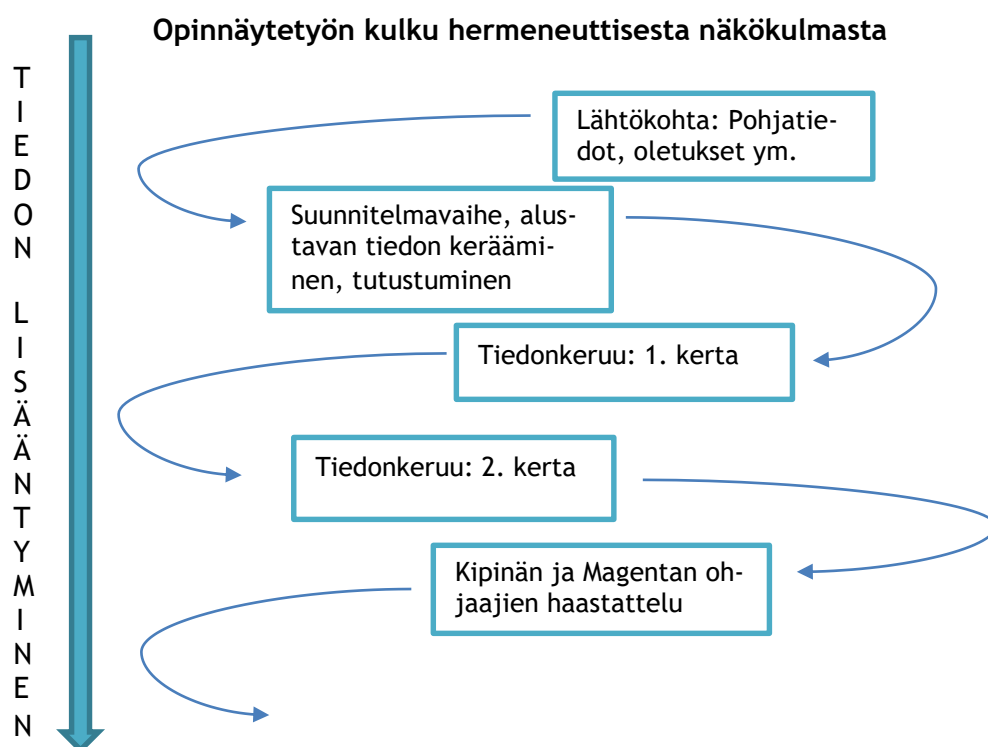

Kuva 3 Aineistotriangulaatio

Joissakin tutkimuksissa voi yhdistyä sekä laadullinen, että määrällinen tutkimus. Kananen esittelee, miten monimenetelmällisyyden lisäksi triangulaatio sana voi esiintyä myös aineiston, teorian tai tutkijan kanssa. Aineistotriangulaatio tarkoittaa monien erilaisten aineistojen hyödyntämistä tutkittavasta ilmiöstä kuten esimerkiksi jo olemassa olevien ja tutkimuksessa kerättävien aineistojen yhdistäminen. Teoriatrangualaatiossa tutkimuksen ilmiöön sovelletaan eri teorioita tai ilmiöön liittyviä käsitteitä tarkastellaan monien eri tieteenalojen pohjalta. Tutkijatriangulaatio tarkoittaa monen eri tutkijan käytön samassa tutkimuksessa. Tällainen voi olla tutkimuksen kannalta hyödyllistä esimerkiksi aineiston tulkinnessa, jossa toinen tutkija tuntee tutkimuksen prosessin ja toinen tulee niin sanotusti ulkopuolisena. Molempien tulkitessa aineisto samalla tavalla, vahvistaa se tutkimuksen tulosten luotettavuutta. (2013, 33-35.)

3.2.3 Hermeneuttinen kehä

Hermeneuttinen kehä on eräänlainen tutkimusote. Tässä opinnäytetyössä se tarkoittaa sitä, että minulle tutkijana ymmärrys opinnäytteen kohteesta on syventynyt hiljalleen prosessin edetessä. (Tieteen termipankki.) Hermeneuttisen kehän käsite, Martin Heideggerin kehittämä hermeneutiikka perustuu kreikkalaiseen sanaan ”hermeneuein”: tulkita, ymmärtää. (Alanen 2014, 39.) Hermeneuttisen tieteen lähtökohtana on kaiken ymmärtämensä yhteyksissä oleminen (Kolkka 2001, 32). Kehäksi hermeneuttinen ajattelutapa muodostuu, kun prosessin ajattelee jatkumona, jolla ei ole alku- eikä päätepistettä. Ajatuksen taustalla on Hans-George Gadamer. (Tieteen termipankki.)

Kuva 4: Hermeneuttinen kehä

Aloittaessani opinnäytetyötäni, oli minulla oma käsitykseni niin sirkustoinnasta kuin opiskelujeni pohjalta myös Vantaan Ohjaus- ja tukikeskus Kipinästäkin. Opinnäytetyön aloittamiseen ja edistämiseen minulla oli olemassa opiskeluiden aikana saamani tieto, ja edellisen opinnäytetyöni antama kokemus. Sillä ymmärryksellä, tiedolla ja taidolla lähdin toteuttamaan tätä prosessia.

Opinnäytetyöni suunnitelmaa tehdessä sain tietoa lisää, ja ymmärsin asioita uudella tavalla. Taas pystyin näkemään tulevan työn uudella tavalla, uudessa valossa. Näin tapahtui joka hetkenä opinnäytetyön edetessä. Vaikka yllä olevassa kuvassa olen nostanut esille fyysisesti tär-

keät tapahtumat opinnäytetyölleni, on uuden ymmärtämistä tapahtunut eniten näiden ympärillä. Tiedon saamisen ja varsinaisen oivalluksen välillä voi olla useampi päivä, jolloin uutta tietoa prosessoi yhteen vanhan kanssa. Kuvasta puuttuu myös uuden tiedon kiertäminen välillä takaisin vanhaan, josta ehkä todellinen kehämäisyys vasta syntyy.

3.3 Tutkimusmenetelmät

Tässä alaluvussa käyn läpi tutkimuksessa käyttämiäni menetelmiä, ensin teoriaan pohjaten ja sitten kertoen, miten menetelmää käytettiin tämän tutkimuksen puitteissa käytännössä. Aineiston keräys on tapahtunut joulukuussa 2015. Kipinäpajan nuorilta olen aineistoa kerännyt 1.-2. joulukuuta sekä 8.-9. joulukuuta. Kipinäpajan ohjaajien teemahaastattelun tein 11. joulukuuta Kipinäpajalla ja Sirkus Magentan edustajan, sirkusohjaajan haastattelin 18. joulukuuta Helsingissä Kampin kauppakeskuksen Cafe Picnicissä. Toimintaterapeuttiharjoittelijan kommentit sain sähköpostitse marraskuun puolella.

Opinnäytteeni hyödyntää monimenetelmällistä otetta. Tiedon keruussa käytettiin ryhmähaastatteluja keskustellen, sekä toiminnallisesti. Yksilöhaastattelut koin itse kiinnostaviksi erityisesti nuorten kanssa, mutten voinut tietää nuorten suhtautumista niihin. Koitin tuoda esille mahdollisuutta kahden keskeisiin keskusteluihin, mutten lähtenyt painostamaan sitä liiaksi. Kohderyhmän ollessa elämäntilanteessa, jossa luottamusta vieraisiin ihmisiin ei ole, ja sosiaaliset tilanteet saattavat olla vaikeita, voi kahdenkeskeiset tai ryhmämuotoiset tilanteet olla ahdistavia henkilöstä riippuen. Siksi koin hyväksi antaa vaihtoehtoja niin yksilöhaastatteluun, ryhmäkeskusteluun sekä toiminnalliseen ryhmäosuuteen. Kipinässä olo aikani oli kuitenkin niin lyhyt, etten voi olettaa kenenkään niin lyhyellä kohtaamisella avautumaan itsestään ja kokemuksistaan tutkijalle. Aineisto on monipuolinen yksilöhaastatteluiden puuttumisesta huolimatta. Yksilöhaastatteluina toteutettiin Kipinäpajan sairaanhoitajan sekä Sirkus Magentan edustajan haastattelut.

Omista opinnoista, luovista toiminnoista halusin ottaa opinnäytetyöhön mukaan toiminnalliset menetelmät haastattelutilanteissa saadakseni mukaan myös ei-sanallisen ilmaisun keinon. Keskusteluhaastattelut ovat toteutettu teemahaastattelulla. Jokaiseen aihealueeseen kätkeytyy enemmän kysymyksiä. Teemojen avulla haastattelusta saadaan monipuolisempi ja tutkittavaan ilmiöön tulee parempi ymmärrys. Teemahaastattelu tapahtuu aina kasvokkain, jolloin mahdollisuutena on esittää haastattelurungosta poikkeavia lisäkysymyksiä. (Kananen 2013, 93.)

3.3.1 Havainnointi

Havainnointi on tutkittavan kohteen ja sen toiminnan seuraamista. Tämä antaa toiminnasta ulkopuolelta tulevalle tutkijalle käytännön näkökulmaa tutkittavasta tapauksesta. (Kananen

2013, 88.) Tämä toteutui varsin hyvin tässä opinnäytteessä, jossa tutkijana tulin alkutilanteeseen niin, etten tiennyt Tenho-hankkeesta, sosiaalisesta sirkuksesta tai Kipinäpajasta paljoakaan. Käytin havainnointini pohjana päiväkirjaa, johon kirjasin kokemiani, näkemiäni ja havaitsemiani asioita. Havainnointi tapahtui pääsääntöisesti sosiaalisen sirkuksetunneilla, mutta myös muuten Kipinässä.

Havainnointi menetelmänä voidaan jakaa suoraan, piilo-, epäsuoraan tai osallistuvaan havainnointiin (Kananen 2013, 89). Havainnointimuoto valitaan aina tutkittavan ilmiön ja sen kohde-ryhmän mukaan. Suorassa havainnoinnissa tutkittavat tietävät olevansa havainnoinnin kohteena ja tutkija on selvästi tilassa näkyvillä. Piilohavainnoinnissa tutkittavilla ei ole tietoa menossa olevasta tutkimuksesta tai paikalla olevasta havainnoijasta. Epäsuorassa havainnoinnissa tutkija on tutkittavilta piilossa.

Tässä opinnäytteessä käytettiin osallistuvaa havainnointia ja ehkä toisinaan vähän epäsuoraa-kin, ei niin esille tulevaa havainnointia. Kipinäpajalla tapahtuvissa pajan normaaleissa arkipäivän toimissa olin osallistujana nuorten tavoin, mutta seurailin nuorten toimintaa. Sirkuksessa pääsin itse kokeilemaan sosiaalisen sirkuksen temppuja nuorten kanssa kuitenkin pohtien ja seuraten nuorten olemista ja reagointia tilanteeseen.

Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on fyysisesti läsnä tilanteessa ja osallistuu mahdolliseen toimintaan. Joissakin tilanteissa vain paikalla olokin lasketaan osallistuvaksi havainnoinniksi. Tällaisessa havainnoinnissa on etuna, että tutkijalla on mahdollisuus päästä syvemmälle kiinni tutkittavasta ilmiöstä olematta tutkittavan yhteisön jäsen. (Kananen 2013, 89.)

Pääsin yhteensä kahdelle sirkustunnille vierailuitteni aikana. Sirkustunnit ovat Kipinäpajalla aina tiistai-iltapäivisin. Sirkustunnit sijaitsivat fyysisesti Vantaan Havukosken nuorisotalon jumppasalissa. Nuoret kulkivat sinne oma-aloitteisesti linja-autolla. Ensimmäisellä kerrallani tehtiin ryhmäakrobatiaa. Ohjaajat olivat eri ohjaajia kuin tavallisesti, joka tuli nuorille yllätyksenä. Eivät täysin vieraita, mutta harvemmin nähtyjä. Tämä saattoi osaltaan vaikuttaa tunnin tunnelmaan. Suuria jännitteitä en itse ulkopuolisena nuorten ja sirkusohjaajien välillä tuntenut.

Olin yllättynyt, miten paljon tunnilla mentiin suoraan asiaan. Leikit olivat kontaktiin painottuvia ja vahvaa luottamusta kysyviä. Akrobatiaa otetaan suoraa kontaktia toiseen fyysisesti. Iso osa nuorista olivat mukana ja tekivät, miten itsellensä parhaaksi kokivat. Muutama jäi välittömästi salin reunamille luottamus- ja akrobatiatehtävistä. Sirkusohjaajat kannustivat sivuun jätettyneitä mukaan lempeästi, mutta antoivat nuorella kuitenkin vapauden jäädä sivuun.

Näin aika vahvasti ensimmäisellä kerralla sirkuksessa sen, miten isoja rajoja siellä ylitetään. Tulin paikalle ennakoluulottomasti, tietämättä oikeastaan sen enempää, mitä puolentoista tunnin aikana voisi tapahtua. Nuorten kanssa olin ehtinyt toimia tutustumispäiväni lisäksi vain aamupäivän muutamat hassut tunnit ja sain nähdä heistä aivan uusia puolia. Välittömästi liikuntasaliin saavuttuamme, missä sirkustunti pidettiin, avautui moni nuorista aivan uudella tavalla. Saadessaan käteensä jonkin välineen, jolla tiesivät osaavansa temppuilla, he rentoutuivat ja keskittyivät vahvasti itseensä. Aamupäivällä mukana olleista nuorista osa jätti iltapäivän väliin.

Seuraavan kahden aineiston keruu päivän ensimmäisenä päivänä tiistaina oli sovittu, että olisin aamupäivän mukana työpajan arjessa vain seurailemassa ja iltapäivällä mukana sirkustunneilla. Aamupäiväksi oli Kipinäpajan normaaliin arkeen kuuluvia asioita. Paikalla oli huomattavan vähän nuoria ja vireystila tuntui alhaiselta. Keskustelua saatiin kuitenkin aikaiseksi ja tunnelma tuntui hiljalleen piristyvän.

Ennen sirkustunnille lähtemistä tuli kysymys, ovathan kaikki lähdössä jatkamaan iltapäivään. Yksi nuorista oli aikeissa jättää väliin. Ohjaajien kannustuksella hän kuitenkin lähti mukaan, vastahakoisesti, mutta ilmestyi muiden nuorien mukana Havukoskelle.

Tämän kerran ohjaajat olivat tuttuja nuorille. Tavallista pienempi ryhmä antoi sirkustunnille vähän erilaisia mahdollisuuksia. Oli hienoa huomata sirkuksen piristävä vaikutus konkreettisesti. Aamulla väsyneet ja vireystilalta alhaalla olevat nuoret saivat energiaa. He lähtivät mukaan ja tekivät. Alkutunnista lämmiteltiin ensin nuorten toiveesta sähköä pelaamalla, jonka jälkeen leikittiin muutamia erilaisia leikkejä.

Tunnin pääaiheena oli ilmapalloista muotoileminen. Tässä huomasin itse sirkuksen monimuotoisuuden. Siinä on mahdollista tehdä hyvin fyysistä ja energiaa kuluttavaa toimintaa, mutta myös käsillä tehtävää keskittymistä vaativaa. Lopputunnista nuoret saivat tehdä omaa vapaavalintaista lempijuttuaan. Yksi tiesi heti tarttuvansa jonglöörauspalloihin, toinen halusi trampoliinille, kolmas tekemään ilma-akrobatiaa. Pääsin tässä vaiheessa itse näkemään sirkuksen vaikutuksen nuoreen, joka aikaisemmin oli jättämässä koko sirkuksen välistä. Nuori päätti kokeilla jotakin, mitä ei aikaisemmin ollut tehnyt ja sai ohjeistuksen trapetsille. Epäonnistumatta hän teki perässä kaikki, mitä ohjaaja näytti. Vaikkei onnistumisen reaktio ollut suuri, näkyi nuoren kasvoilta aivan eri tunnelma, kuin millä oli Kipinästä lähtenyt.

Havainnointi antoi tärkeää pohjaa opinnäytetyölleni siitä, mitä toiminta niin Kipinäpajalla kuin sosiaalisen sirkuksen tunneillakin on. Omakohtaisten kokemusten pohjalta on helpompi lähteä pohtimaan nuorten niin negatiivisiakin kuin positiivisia kokemuksia. Ilman havainnointia olisi

aineisto ehkä yhtä kattava, muttei niin aiheeseen pureutuva. Kokemuksellisuus tutkijanakin vahvistaa omaa innostumista ja motivaatiota.

3.3.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu, niin kuin jo nimestä voi päätellä, on haastattelua määritellyn teeman ympäriltä. Case-tutkimuksissa teemahaastattelu on yleisimpiä tutkimusmenetelmiä. Haastattelussa tutkija ja tutkittavat ovat kasvokkain samassa tilassa. Teemahaastattelussa keskustelu voi lähteä myös rönsyilemään suunnitelluista kysymyksistä ulkopuolelle keskustelijoiden omien kommenttien saattelemana. Tällä tutkimusmenetelmällä pyritään saamaan tutkittavilta asiantuntijoilta tutkittavaan ilmiöön uusia näkökulmia ymmärryksen kasvattamiseksi. (Kananen 2013, 93-94.)

Tässä opinnäytteessä, kuten jo aiemmin kerroin, olin suunnitelmavaiheessa valmis käyttämään teemahaastattelua niin yksin kuin ryhmässäkin. Ryhmähaastattelut olivat itselleni uusi tilanne näin tutkijan ja haastattelijan näkökulmasta. Haastattelijalta ryhmätilanteissa vaaditaan herkkää silmää huomioida kaikkien kommentit ja kysymykset (Kananen 2013, 94). Yksilöhaastattelussa saatu tieto voi olla syvempää, mutta viedä enemmän aikaa. Yksilöhaastatteluiden annin huomaa myös kappaleessa viisi, Tutkimustulosten esittelyssä, jossa kahden kesken haastattelieni henkilöiden sitaattit ovat suhteellisen suuressa osassa.

Ensimmäisen kahden päivän jakson toisena päivänä pääsin aamupäivällä suorittamaan kahden pienryhmän haastattelut. Pienryhmät muodostuivat vaivattomasti ja suurin osa nuorista lähti mukaan mielellään. Toisessa keskustelussa nuoria oli neljä ja toisessa kolme. Kysyin molemmissa keskusteluissa alkuun, hyväksyvätkö kaikki ääninauhurin käytön haastattelussa. Ääninauhuri oli Laurea - ammattikorkeakoululta lainassa oleva Olympuksen ääninauhuri. Toin esille, että ääninauhat tulevat vain minun käyttöni ja tiedostot poistetaan heti opinnäytetyön valmistuttua. Nauhuri koettiin vähän ahdistavana, mutta nuoret kestivät hienosti sen tuoman paineen. Nauhoitettua materiaali tuli yhteensä 38 minuuttia ja 11 sekuntia.

Haastattelutilanne kokonaisuudessaan oli itsellekin uusi. Sain kuitenkin tietoa esimerkiksi selailuilta nuorilta, jotka ei edellispäivän ryhmäsessiossa oikein olleet päässeet sanomaan osaansa. Teemahaastattelut antoivat selkeän ja tärkeän lisän aineistoon.

Sain haastateltua saman päivän päätteeksi myös Kipinäpajan sairaanhoitajan. Hän ei ollut pääsemässä mukaan erillisenä päivänä järjestettävään ohjaajien haastatteluun ja siksi päätin hänet kahden kesken erikseen haastatella. Sairaanhoitajan kanssa nauhoitettua materiaali tuli 19 minuuttia ja 26 sekuntia.

Haastattelin erillisenä päivänä Kipinäpajan ohjaajat. Heillä oli ennakkoon jo tieto, että mukana ylimääräisenä jäsenenä keskusteluun osallistuu ääninauhuri omaa työtäni helpottamaan. Haastatteluun pääsi osallistumaan kaksi Kipinän ohjaajaa. Puolituntisen haastattelun aikana saimme käytyä monipuolisesti läpi ajatuksia sirkusta koskien. Haastattelupohja löytyy liitteestä 2. Kipinän ohjaajien haastattelun ääninauhan kesto oli 28 minuuttia ja 9 sekuntia.

Sirkusohjaajien ajatukset toiminnasta sain yhdeltä heidän edustajaltaan. Hänet haastattelin erillisenä ajankohtana. Haastattelupohjan (liite 4) tätä varten muokkasin saadun aineiston mukaiseksi, jotta saisin täydennystä jo saatuun tietoon. Sain kattavan tietopaketin sekä hyvän, vähän erilaisen näkökulman sirkustoimintaan. Sirkusohjaajan haastattelun kesto oli 1 tuntia, 2 minuuttia ja 33 sekuntia.

3.3.3 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnalliset menetelmät perustuvat paljon kokemuksellisuuteen, ja sen kautta syventyvään ja kehittyvään prosessiin. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu.) Toiminnallisissa menetelmissä yhdistyvät sanat ja taiteen keinot. Tällaista kokeilin käyttää kahtena eri kertana Kipinäpajalla. Molemmilla kahden päivän jaksoilla pääsin ohjaamaan yhden ryhmämuotoisen hetken.

Olin kirjoittanut toiminnallisesta hetkestä suunnitelman (Liite 2), jonka pohjalta lähdin nuorten kanssa hetkeä toteuttamaan. Paikalla oli yhdeksän nuorta ja kolme ohjaajaa. Idean hetkeen olin saanut aikaisemmista opinnoistani vierailevalta luennoitsijalta. Post-it-lappu työskentely parhaimmassa tapauksessa herättäisi osallistujat pohtimaan muiden kokemuksia ja näkemyksiä sekä muodostaisi niistä uudenlaisia ajatuksia.

Alkuun kerroin kuka olen ja mistä tulen, jonka jälkeen jaoin tutkimuslupapaperit nuorten täytettäväksi. Tämän jälkeen jaoin tarralappupinot jokaiselle ja selitin tehtävän. Jokainen kirjoittaisi yksi lappu kerrallaan yhden tunteen, kokemuksen tai uuden taidon, joka liittyi sirkustoimintaan. Nuoret saivat lapuille kohtalaisen paljon asioita, jotka kiinnitettiin tyhjään seinään.

Kuva 5 Tarralapputyöskentelyn tuloksia

Tämän jälkeen luin lappuja ääneen, ja lähdettiin yhteistoimin laittamaan asioita teemoittain. Tämä siksi, että tulisi kokemus toisaalta siitä, miten samankaltaisia teemoja ryhmäläisillä oli, ja toisaalta, että kaikki näkisivät sirkuksen eri puolet. Tämän jälkeen jaoin heidät ryhmiin. Niissä pyysin heitä pohtimaan, miten nämä kokemukset, tunteet ja taidot voidaan nähdä arki-elämässä. Sain paljon hyvää pohjamateriaalia, ja toisaalta sain aiheen ehkä jollakin tavalla avautumaan myös nuorille.

Toinen toiminnallinen ryhmähetki ajoittui toisen kaksipäiväisen jakson toiselle päivälle. Päivän alussa askartelin valmiiksi tarvittavat materiaalit ”Luovuusrekka”-hetkeä varten, eli tyhjän rekan lastausta varten sekä lastiksi tulevat kokemukset, tunteet ja ajatukset. Rekkaan lastattavat keräsin aikaisempien haastatteluiden, toimintahetken sekä havaintojen pohjalta.

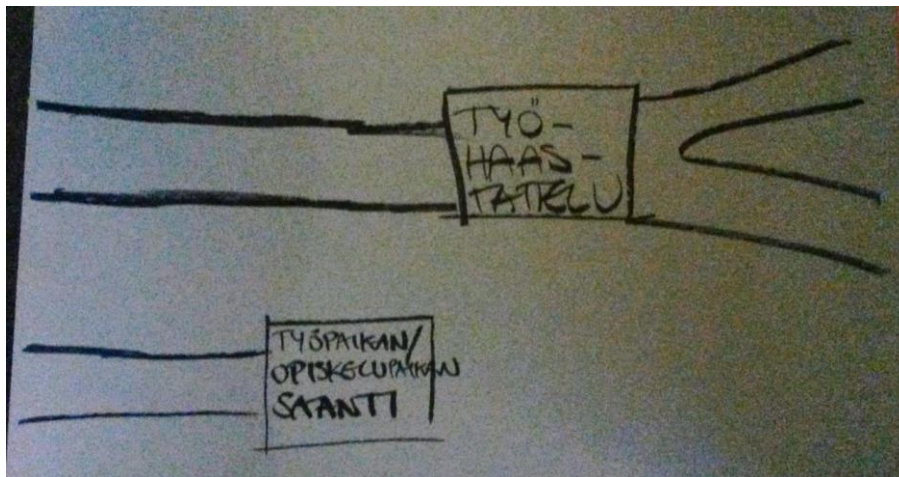
Luovuusrekan ajatuksena oli työstää nuorten kanssa mielikuvaharjoituksen kautta sirkuksesta mukaan tarttuvaa kokemuksia. Luovuusrekka ottaisi tavaratilaan mukaan kaiken sen, mitä nuoret kokisivat tässä hetkessä tärkeiksi lastata mukaan. Lastattuna rekkaa viedään mielikuvaleikinä erilaisiin tilanteisiin, joissa pohditaan lastin käyttöä tilanteissa.

Toimintahetken aluksi en suuremmin kertonut, mitä tulemme tekemään. Esittelin lyhyesti tarvikkeeni ja levitin lastattavat ”paketit” pöydälle. Pyysin nuoria tutkimaan hetken niitä ja miettimään, mikä tuntuu myöhemmäksi mukaan otettavalta. Mielenkiintoiseksi teki tilanteen, että mukana oli nuoria ilman sirkuskokemusta. Pyysin heitä miettimään elämässä muuten mukana olevaa taidetoimintaa. Otin esimerkiksi musiikin, piirtämisen tai teatterin. Eräs nuorista toikin heti esiin tanssin ja lisäsi pöydältä sanan ”rohkeus” rekan tavaratilaan.

Kuva 6 Rekan lastausta odottavat ”paketit”

Lastattiin rekka ja katseltiin sitä yhdessä. Vein rekkaa ajatusleikkinä tielle ja pysähdyimme työhaastatteluun. Pohdimme hetken, mitä lasti voisi antaa työhaastattelussa.

Kuva 7 Luovuusrekan reitti ja pysähdyspaikat

Seuraava luovuusrekan etappi nousi nuorilta: työpaikan saanti. Vielä nousi idea laajentaa sitä työ- ja koulupaikan vastaanottamiseen. Tutkittiin tätä hetki ennen ajan loppumista.

Tässä vaiheessa aika alkoi olla omaan osuuteeni jo lopussa. Lopuksi halusin vielä kuulla, millaiselta nuorista oli tuntunut tutkia aihetta tällä tavalla. Käytiin kierros läpi. Moni piti rekka-auto mallinnuksesta ja muutama toi esille, että se helpotti aiheen hahmottamista. Pohdittiin hetki, millä tavalla voi nuorten mielestä muodostaa virkeän, innostusta herättävän ja luottamuksellisen keskustelun ilmapiirin. Ennenkin nuorten kanssa töitä tehneenä tiesin, että on haastavaa luoda ilmapiiri, jossa jokainen uskaltaisi tuoda asiansa esille.

3.4 Aineiston käsittely

Tässä alaluvussa kerron, miten käsittelin saadun aineiston kerättyäni sen. Aineiston käsittely jakautuu kahteen osaan: litterointiin sekä analyysiin. Käyn ensin läpi teoriapohjaa työvaiheille, jonka jälkeen avaan opinnäytetyöni käytäntöä.

3.4.1 Litterointi

Litterointi eli tallenteiden ja äänitteiden kirjoittaminen kirjalliseen muotoon, tehtiin tässä tutkimuksessa aineiston keruun jälkeen. Iso osa aineistosta vaati litteroinnin. Tutkija valitsee, millä tasolla hän litteroi aineiston, eli kuinka tarkasti hän kirjoittaa auki äänitetyt haastattelut. Litteroinnin tasoja on kolme: sanatarkka litterointi, yleiskielinen litterointi ja propositiotason litterointi. (Kananen 2013, 99-100.)

Tässä opinnäytetyössä on pyritty käyttämään sanatarkkaa litterointia säilyttääkseni toisaalta tutkimustuloksissa esille tuleva nuoren ihmisen ääni ja sitä kautta tehdä opinnäytetyöstä helpommin lähestyttävämpi. Tämä lisää myös opinnäytetyön luotettavuutta, koska alkuperäisiä ilmauksia ei ole lähdetty oikomaan. Näin virkkeiden asiasisällöt pysyvät täysin samana kuin haastateltavat ovat ne sanoneet. Tutkimustuloksien lainauksista on kuitenkin poistettu väleistä täytesanoja ja uudestaan mainittuja asioita samalta lähteeltä.

Käytännössä litterointi tapahtui muutaman kerran äänitteet kuunnellen ja samalla kirjoittaen Word-tiedostoon kuulemaani. Ensimmäisellä kuuntelukerralla kirjoitin kaiken kuulemani yhteen pitkään pätkään. Toisella kuuntelukerralla pysäytin välillä nauhan korjatakseni kirjoittamiani virheitä tai merkitäkseni henkilön vaihtumisen. Ryhmähaastatteluiden litteroinnin koin haastavammaksi saadakseni keskustelun soljuvuuden järkeväksi paperille. Yhteensä litteroitua tekstiä tuli kaikista tekemistäni ryhmä- tai yksilöhaastatteluista 18 sivua.

3.4.2 Analyysi

Case-tutkimuksessa analysointi voidaan suorittaa esimerkiksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelminä. Kirjallisen aineiston sisältöanalyysi alkaa siitä, että aineisto puretaan. Tämän jälkeen tutkija muotoilee asiasisällöstä tutkimusta tukevan kokonaisuuden. (Kananen 2013, 103.)

Laadullinen analyysi voidaan jakaa useaan erilaiseen menetelmään, vähän tutkimuksen aiheen, muodon ja menetelmien mukaan (Jyväskylän yliopiston KOPPA). Kun haastatteluista saadut äänitteet oli purettu auki, luin kirjoittamani aineiston läpi muutamaan kertaan ja kirjoitin ylös aiheita tai teemoja, joita aineistosta nousi selkeästi esille. Tämän jälkeen otsikoin löytämistäni teemoista opinnäytetyöni tavoitteita tukevat otsikot, joiden alle jaoin aineiston. Näin aineistoa pystyttiin tarkastelemaan lähemmin omissa aihepiireissään. Tätä analyysin menetelmää kutsutaan teemoitteluksi (Jyväskylän yliopiston KOPPA).

Monimenetelmällisesti kerätty aineisto täytyy yhdistää eli yhteismitallistaa (Kananen 2014, 101.) Suuremmissa aineistomäärissä voisi käyttää erilaisia koodausjärjestelmiä. Tällaisessa pienemmässä mittakaavassa toteutetussa opinnäytteessä aineistosta pääsi jäljille lukemalla kokonaisuutta läpi. Kun litteroidut haastattelut ja havainnoinnin pohjalta syntynyt päiväkirja yhdistyi, alkoivat hahmottumaan tutkimustulokset.

Omiin teemoihin jaettuna aineistoa oli helppo lähteä käymään läpi. Karsin joukosta samaa toistavia lauseita ja puhekielessä ilmi tulevia täytesanoja. Karsittuani tekstin luin sitä monta kertaa läpi ja lähdin kirjoittamaan asioita yhteen, hiljalleen saaden yhtenäisen tekstikokonaisuuden.

4 Tutkimustulokset

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset. Väliin esitän omia kommentteja, havaintojen tai keskustelujen perusteella, sekä kokoavia ajatuksia. Tutkimustuloksissa eri nuorien ja ohjaajien henkilöllisyydet, sekä kaikki tunnistettavat piirteet ovat poistettu, tutkimuseettisin periaattein. Opinnäytteen tutkimuseettistä pohdintaa voi lukea lisää kappaleesta 5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.

Jotta olisi mahdollista yhdistää eri kommentit lähteisiinsä, ja erottaa ohjaajien ja nuorten kommentit, käytän jokaisen lainatun lauseen perässä koodeja ”N-1”, ”O-1”, ”SI” tai ”SA”. Kirjain ”N” tarkoittaa nuorta, ”O” ohjaajaa, ”TO” Kipinäpajassa syksyllä harjoittelussa ollutta toimintaterapeuttiopiskelijaa, ”SI” haastattelemani sirkusohjaajaa ja ”SA” Kipinän sairaanhoitajaa. Numero kirjaimen perässä helpottaa eri kommenttien yhdistämistä samaan lähteeseen. Numerointi ei ole minkäänlaisessa aakkosellisessa tai nimijärjestyksessä vaan siinä järjestyksessä, missä kukin nuori on esiintynyt haastatteluissani. Tällä varmistan sen, ettei kenenkään ole mahdollista jäljittää kuka on minkäkin koodin takana. Kommentit ovat alkuperäisessä muodossaan.

Yhteensä koko opinnäytetyöhön osallistui 18 henkilöä, ohjaajat, harjoittelija ja nuoret yhteen laskettuna. 12 nuoresta yhdeksän olivat olleet mukana sirkuksessa ainakin hetken ja kolme sen ulkopuolelta. Lisäksi olen saanut aineistooni tärkeitä osia Kipinän sairaanhoitajalta, syksyllä harjoittelussa olleelta toimintaterapeutilta sekä Sirkus Magentaa edustaneelta ohjaajalta. Tutkimustulokset ovat koottu haastattelujen, ryhmätoimintojen sekä havaintojen perusteella. Yhteen koonnissa ovat jaoteltu eri teemoihin vähän tutkimuskysymystenkin mukaan.

4.1 Sosiaalisen sirkuksen kokemuksia

Tutkin ja kartoitin nuorten omia kokemuksia sirkustoiminnasta. Tämä tapahtui koko Kipinässä olemisen ajan ihan ensimmäisestä ryhmätilanteesta lähtien. Toiminnallinen taralapputyöskentely nuorten kanssa antoi hyvän pohjan sille, mitä he ovat omin sanoin sieltä saaneet.

Ensimmäisessä työskentelyssä tuli esille niin positiivisia kuin negatiivisiakin kokemuksia. Monta lappua kertoi hyvästä tunnelmasta sosiaalisessa sirkuksessa paikan päällä, sekä sen jälkeen. Moni lappu toi esille myös uusien asioiden oppimisen ja omien rajojen ylittämisen. Toisaalta esille tuli myös suuttumuksen tunne, kun joku ei onnistukaan. Joissakin sirkus herätti ahdistusta, jännitystä ja väsymystä. Monesta lapusta tuli ilmi ryhmähengen parantuminen.

”Hyvin on mennyt tottakai joka kerta ollut vähän erilaista. Välillä ollut vähän enemmän porukkaa, välillä vähän vähemmän. Välillä aktiivisempaa, välillä passiivisempaa. -- ...hyvin on mennyt ja hyvin on lähtenyt mukaan.” (SI)

Omien havaintojen perusteella sirkustoiminnasta pääsääntöisesti pidettiin ja palaute oli positiivista. Omiin muistiin painoihin olin keskusteluista poiminut heittoja ”viikon odotetuin kohta”. Näin ei kuitenkaan kaikilla välttämättä ollut.

”Jos miettii nuorta, joka ei ole sirkuksessa ollut kuin kaksi kertaa. Kynnyskysymys oli päästä edes sisään. Ensimmäisellä kerralla teki pitkään töitä (yhden ohjaajista) kanssa, että pääsi sisälle jumppasaliin. He pääsi sisälle lopulta, mutta istui selkä muihin päin ja teki jotain omaa pientä. Toisella kerralla tuli yksin, mutta ei osallistunut. Oli kuitenkin reunalla ja oli kääntynyt muihin päin ja piirteli omiaan. Sen jälkeen ei ole päässyt tulemaan, on ollut tiistait poissa. -- Hänellä on kokemus, mutta kokee ahdistavaksi.” (O-3)

Sosiaalisessa sirkuksessa ja isossa ryhmässä on heikot kohtansa. Jotta erilaiset ihmiset erilaisilla ryhmämieltymyksillä pääsisivät mukaan, täytyisi lähtökohdilta toiminta rakentaa eri tavalla. Niin, että ryhmiä voisi olla pienempiä sekä isompia, sen mukaan, mikä kenellekin tuntuisi mukavalta. Toimintaterapeuttiopiskelija oli harjoittelunsa aikana kokenut sosiaalisen sirkuksen oman alansa puolesta hankalaksi:

”Oman alani puolelta sirkustoiminta näyttäytyi osin ongelmallisena. Toimintaterapian ytimessä on tarkoitus työskennellä ihmiselle merkityksellisen toiminnan parissa. Eli toisin sanoen oli täysin ihmisestä kiinni miten koki sirkustoiminnan. Toiset pitivät, toiset ei yhtään.” (TO)

Toimintaterapeuttiopiskelijan näkökulmat tuovat syvyyttä tuloksiin ja toisenlaista näkökulmaa. Totta on, että omien rajojen yli on hyvä astua hetkittäin kokemaan epämiellyttäviäkin tunteita. Toisinaan kuitenkin hyvänä vaihtoehtona voisi olla toiminnan joustaminen ja vaihtoehtojen luominen:

”Sirkustoiminnan soveltaminen ja vaihtoehtoisen toiminnan hyödyntäminen edesauttaisi kaikkien osallistumista, sillä toiminta oli hyvin pitkälle strukturoitua ja ihmisten omat mielenkiinnon kohteiden huomioiminen esimerkiksi liikuntasalin suhteen jäi vähäiseksi.” (TO)

Kuten luvussa 1.3 kerroinkin, sosiaalisen sirkuksen paras puoli on sen monipuolisuus. Se tuli keskusteluissa myös esille värikkäinä tekemismahdollisuuksina. Toimintaterapeuttiopiskelijan näkökulmasta monipuolisuutta ei kuitenkaan päästy hyödyntämään tarpeeksi, ja toiminta tuntui jäykältä, jonka vaikutuksia pystyi havaitsemaan nuorista.

"No mulle tuli ekana mielee se ku niit keppei heiluteltii. - - Flower stickejä. Et se on ollu hauskinta mitä siel on tullut tehtyy. Semmonen onnistumisen kokemus, et osas." (N-8)

"Yhä nostan esille liiallisen struktuurin suhteessa osallistujien ikään. Esimerkiksi palloilla pelaaminen olisi useita kiinnostanut, mutta tämä jätettiin hyödyntämättä ja turhautumista näkyi ilmeissä ja eleissä." (TO)

Jokaiselle löytyy jotakin. Sen nimisiä ja näköisiä tavaroita ja vemppeitä, joista ulkopuolisella ei ole mitään tietoa. Tällaisten tietäminen voi antaa nuorelle myös jotakin spesifiä tietotaitoa.

"...et kyl se on sillai et tekeminen on kyl jees ja tekee mitä tykkää. ja kyl se just vaikuttaa mielialaan ja tulee hyvä fiilis." (N-6)

"Sirkus on myös tosi spesifitaito. Se on omalla Tavallaan Harvinaisempi kuin joku kitaran soitto. Että sitten jos osaa sellaista ja voi näyttää jollekin ,tulee sellainen ylpeys itsestään." (SI)

4.2 Sosiaalinen sirkus arjessa mukana

Kipinän arki havaintojen mukaan on nuorille turvallinen ja mieluinen. Vaikka päällepäin joku voi sanallisesti valittaakin, tuntuvat nuoret sopeutuvan toimintoihin. Aamu alkaa aamupalalla, jossa vaihdetaan päivän kuulumisia. Nuoret tulevat hiljalleen paikalle. Poissaolijat ilmoittavat ohjaajille esteestään.

Sirkustoiminta on kuulemani ja näkemäni mukaan istunut hyvin arkeen. Tarralapputyöskentelyn toisessa vaiheessa, kun nuoret miettivät, mitä sosiaalinen sirkus antaa arkeen, tuli esille muun muassa sen tuoma mielialan kohennus ja arjen hallinnan parantuminen. Sosiaalisten taitojen parantuminen, onnistumiset ja näin yhdessä tuoma rohkeus tuli esille ja koettiin positiiviseksi. Haastatteluissa kysyessäni sain samankaltaisia vastauksia niin nuorilta kuin ohjaajilta:

"Kyl se mun mielest sopii ihan hyvin ja se yhdistää meit tosi paljon." (N-3)

"Kyllähän se on. Se vahvistaa juuri niitä sosiaalisia taitoja, mikä tulikin esiin..." (O-3)

Tarralapputyöskentelyssä mainittiin pitkät välimatkat ja syrjäinen seutu, jonne täytyi kulkea linja-autolla. Toisaalta tämä nähtiin juuri sinä parhaimpana elämänhallinnan harjoitteluna käytännössä. Tällaiset pienet asiat antavat itsevarmuutta liikkumiseen julkisilla aikataulujen ja ylipäättänsä matkustamisen kanssa.

”...siin on yleensäkin kaikki se paikalle meno. Et mitä kaikkee se vaatii että nuori pääsee paikalle ja lähtee liikkumaan.” (O-2)

”... et pääsee ihan yksinään tai keskenään.” (O-3)

”...ja suorituvat paikalle ja osaavat oikeaan suuntana. Ja sieltä taas se pois lähteminen että he lähtevät valumaan ja ovat löytäneet paikalle.” (O-2)

Sirkus Magentan ohjaajan haastattelussa nousi samankaltainen teema, mutta toiselta puolelta:

”Tenhossa tavoitteena, ettei oltaisi irrallinen osa toimintaa vaan yksi palanen muiden joukossa. Me oikeasti annetaan jotain heidän omaan toimintaan. Se on se lähtökohta, että tehdään niin matalakynnys, että heidän on helppo tulla miltä kohdalta tahansa. Se, mikä olisi harrasteryhmässä, että yritetään mahdollisimman nopeasti johonkin tavoitteeseen, sitä meillä ei ole tässä ollut.” (S1)

Sosiaalisen sirkuksen oleminen arjessa halutaan olla siis positiivinen lisä muun pajatoiminnan ohessa. Usein kun normaalia arkea pyörittävät säännöllisesti vain tietyt henkilöt, ulkopuolelta tulevat tahot koetaan irrallisiksi. Tenhon tapauksessa koko syksyn jatkunut, aina tiistai-iltapäivisin tapahtuva toiminta oli ottanut paikkansa normaalista arjesta.

”Nuoret on ajatellut varmaan et kun se kuuluu tähän meidän toimintaan -- Just joku puhu et jos ei ois sirkusta ni sitä ei ois, mut kun se kuuluu ohjelmaan niin se on hyvä juttu...” (O-3)

Tällöinhän tavoitteeseen on päästy. Sirkus on lunastanut oman paikkansa Kipinän arjessa. Irrallisen, mutta kuitenkin arkeen kuuluva toiminta saa vielä kuin automaattisesti pienen positiivisen lisäleiman kun sijoittuu kauemmas normaalista miljööstä.

Sosiaalinen sirkus on tuonut myös vähän uutta puolta nuorten omaan arkeen. Fyysinen hyöty liikunnan muodossa olisi varsinkin ulkopuolisen näkökulmasta varmasti ensimmäinen veikkaus. Liikunnan tuoma endorfiini ja hyvä olo antavat nuorille energiaa. Tehdessä yhdessä ryhmänä

tulee omaan arkeen aivan uutta näkökulmaa kun lihakset alkavat toimimaan eri tavalla. Muistiinpanoihini olin kirjannut ylös kokemuksen, kuinka sirkuksen jälkeisenä päivänä olivat sellaiset lihakset kipeytyneet, joita ei tiennyt edes olemassa olevan.

”Mulla on just ehkä just se, ettei tuu oikee liikuttuu muuten vapaa-ajalla. Mut ei siellä nyt eilenkää hirveesti mitenkä liikuttu ku tehtii vaan niit jotai pyramidei. et ei se sillee oikee mitää liikuntaa ollu. et sinänsä se vois olla mitä tahansa muutaki liikuntaa ku toi sirkus.” (N-1)

”Mutta onhan siis jotenkin kun siinä tulee huomaamatta sitä liikuntaa ja huomaamatta ne käyttää sitä kehoaan ja koordinaatiota harjoittaa huomaamatta. ja myös sitä itseluottamusta ja itsetuntemusta ja kaikkee.” (SA)

”...et voi tehdä semmosii juttui. ettei tarvi olla nii ... ja se et aamupäiväl tyypit voi olla tääl syvisvesis ja sit raahautuu sinne ni se on muuttanut sen ajatusmaailman kokonaan.” (O-1)

Havaintojeni ja keskustelujen perusteella voin sanoa sirkustoiminnan sopivan arkeen. Se, että siihen suhtaudutaan positiivisesti myös ohjaajien kannalta, on iso asia. Myös sirkusohjaajien oma tahto olla tärkeänä palikkana vaikuttaa suuresti. Kysyin nuorilta kuitenkin, miksi sosiaalinen sirkus ei ehkä olisi paras osa Kipinän arkeen, tai miksi sitä ei pitäisi jatkaa:

”Kaikki ei voi tulla sinne. Jos niit vaik ahdistaa liikaa tai muu syy. Ni ei siel kaikki voi sit käydä.” (N-1)

”... joitai ihmisii ahdistaa. Et on nii eri historioit ihmisil et kaikki ei vaan pysty.” (N-4)

4.3 Ryhmähenki

Sirkustoiminnan suurimpana aikaan saannoksena näinkin lyhyessä ajassa koin itse olevan ryhmähengen vahvistamisen. Taralapputyöskentelyssä nousi vahvasti monelta esille ryhmähengen parantuminen.

”... et siel on iha hauskaa yleensä. et just et ryhmähenki on must vahvistunu ...” (N-1)

”... mut seki on et ku siel tapahtuu nii paljon sitä ryhmäytymistä. ihmiset jotka tässä ei oo tekemisissä voi siellä olla pareina ja nostella toisinsa vaikka mihin ja

mitätähansa. et siinä jää sit helposti ulkopuolelle. se on kuitenkin semmonen moneen vaikuttava.” (O-1)

”... ja sit se et siel on usein sellast naureskelua ja sellast.. se ilmapiiiri ja jotenki se siel kannustetaa toisia. et se tuo kyl iha hirveesti lisäärvoa. ja semmonen hölmöily ja muut.” (O-1)

Keskusteluissa pohdimme, mikä tekee sirkuksesta juuri niin erilaisen. Ulkopuolisen ohjaajan läsnäolo, oikeanlainen kannustus ja tarpeeksi pitkä mahdollisuus yksilön omien taitojen sekä mielenkiinnon kehittymiseen antavat yhdessä otollisen pohjan ryhmällekin yhdistyä ja puhalttaa yhteen hiileen.

”ja sit jos me mentäs tää sama porukka sinne säännöllisesti pelaamaan sählyä ni mä veikkaan et meit ois neljä ketkä pelaa.” (O-1)

Sairaanhoitaja on Kipinällä läsnä vain kaksi päivää viikossa. Hän tapaa kaikki nuoret heidän tullessa Kipinään ja siksi on jokaiselle nuorelle jollakin tavalla tuttu. Sirkustoiminnassa hän on ollut vain kerran mukana, mutta näkee muuten arjessa nuorien kehittymisen.

”On vaikuttanut hyvin ryhmäytymisessä. Varsinkin kolmipäiväsillä. Mutta kaksipäiväisien kohdalta tilanne mietityttää. Pitäisikö sirkustoiminta olla niin että kaksipäiväisetkin ovat. Sitten koko porukka ryhmäytyisi koska täytyisi saada kaksipäiväiset ryhmään jotta he voisivat ottaa seuraavan askeleen ja sitoutua kolmanteenkin päivään. Toisaalta siksi se otettiin siihen milloin kolmipäiväiset ettei se sitten olis taas liikaa niinku niille kaksipäiväisille.” (SA)

Sirkustoiminta on syksyn ajan ollut päivänä, jolloin kaksi päiväiset eivät käy. Sairaanhoitajan huoli liittyy tähän. Sirkuksessa tapahtunut ryhmäytyminen jättää ulkopuolelle niitä nuoria, jotka toisena päivänä ovat sirkusnuorien kanssa.

”... Vaikka se on hyvä että se ryhmäyttää niin siinä tavallaan myös kuinka paljon se jättää ulkopuolelle esimerkiksi kaksipäiväiset. Miten ne pääsee tähän porukkaan jos nämä hitsautuu vahvasti kiinni.” (SA)

Syksyn aikana Kipinäpajan sirkustunneilla oli tapahtunut aika vaikuttavia muutoksia sirkusohjaajissa. Tenhon vastuuohjaaja Sirkus Magentalta joutui jäämää kesken syksyn pois ja tilalle astui uusi vetäjä. Ohjaus tapahtuu kuitenkin aina pareissa, joten uusi ohjaajakin oli ehtinyt tulla nuorille tutuiksi vanhan pääohjaajan mukana toimiessa. Kuitenkin, havainnoituani itsekin, miten paljon niin Kipinäpajassa kuin myös sirkuksen puolella ohjaajat tekevät työtään omalla

persoonallaan, voi luottamus nuorilla muodostua hyvinkin yhteen henkilöön. Kipinän ohjaajien kanssa sekä sirkusohjaajan kanssa keskustelimme, miten he ajattelevat ohjaajamuutoksien vaikuttavan nuorien sitoutumiseen sirkusta kohtaan.

”Toiki ... (nykyinen sirkusohjaaja) ... oli ollut pari kertaa, eikö? Joka sitten tulikin ... (ensimmäisen vastuuhjaajan) ... tilalle siihen. - - JA hän on sellainen helposti lähestyttävä niin on helppo lähestyä.” (O-3)

Päästessäni ensimmäistä kertaa mukaan sirkukseen havainnoimaan, sattuiivat molemmat ohjaajat olemaan sijaistamassa ja siksi vähemmän nuorille tuttuja. Itselläni ei siinä vaiheessa ollut vertaamiskohdetta.

”... koska toinen näistä uusistakin (ohjaajista) oli ollut kerran. Oli tuttu joillekin. Ja kun omat ohjaajat ovat kuitenkin mukana. Se jos ei oltaisi, se olisikin ihan uusi tilanne.” (O-3)

”Ryhmän ohjaajan mukana oleminen tuo myös sellaista turvallisuuden tunnetta myös meidän ohjaajille - - Mekin tehdään niin paljon kuin pystytään omalla persoonalla. meitä jännittää, että miten tämä nyt menee. Jos siellä on sellainen ohjaaja mukana, joka tekee jollain tavalla samanlaista työtä mutta eri metodilla, siitä voi katsoa jo vähän mallia ja sitten ajatella, että ok jatketaan.” (SI)

Kipinän ohjaajien mukana olo piti luottamuksen nuorten ja sirkustoiminnan välillä. Toiselta suunnalta katsottuna Kipinän ohjaajien mukana oleminen antaa myös sirkusohjaajille. He tietävät saavansa välitöntä palautetta jos siihen on tarvis. Tutun ohjaajan mukaan osallistuminen auttaa myös nuorta motivoitumaan. Päälaelleen käännettynä se voi kuitenkin olla ryhmän motivoitumiselle iso suden kuoppakin. Tutun ohjaajan täytyy osata aistia nuorten tunnetilaa ja toisaalta olla valmis käsittelemään itsellä nousevia asioita.

”Kyllä se on sellainen voimavara. Mutta voi olla myös haaste. Muistan ryhmiä, joissa ohjaaja ei ollut mukana. Seisoi nurkassa ja oli, että en tuu en osaa. Siinä nuorille sitten, teidän ohjaaja ei nyt halua mut tulkaa te mukaan. Eri arvoisuus on tosi vaikea. Kipinässä ollaan samoilla linjoilla. - - Ei voi tietää, jos on valmiiksi jotain jännitteitä ryhmän ja ohjaajan välillä, mitä Kipinässä nyt ei ole, mut jos ois, niin silloin ohjaajien mukana olo voisi vaikeuttaa sitä.” (SI)

Nuorille on tarjolla Sirkus Magentan yleinen Taitoklubi-niminen sirkustuokio perjantaisin. Silloin eri projekteista eri-ikäiset sirkuksesta innostuneet voivat päästä harrastamaan vähän vapaammin. Sinne nuorien täytyy kulkea itsenäisesti omalla ajallaan, ja toisaalta myös uskaltaa vain mennä mukaan vieraaseenkin porukkaan.

”Esimerkiks sillo kun nuorista oli menossa pe järkkättävään taitoklubille. He olivat eka menneet väärään paikkaan ja sitten ku olivat löytäneet, ohjaajat olivatkin olleet ihan vieraita. Tutut ohjaajat olisivat voineet napata nuoret mukaan. Tai nuorilla olisi ollut helpompi mennä mukaan. Ei muuten ohjaajien vaihdos ole vaikuttanut. ” (O-3)

Sirkus Magentan omiin tavoitteisiin kuuluu ryhmän tasa-arvoistaminen ja toisaalta vähän oletettujen suhteiden purkaminen. Se ei ole kuitenkaan yksinkertaista tulla ulkoapäin mukaan jo olemassa olevaan, mutta prosessin aikana silti muuttuvaan ryhmään. Sosiaalisessa sirkuksessa tapahtuvien asioiden lisäksi ryhmään vaikuttaa niin moni asia, esimerkiksi kaikki arvoasetelmat ja ryhmädynamiikka nuorten sekä ohjaajien kesken.

”Kun se ryhmä tekee jo paljon viikon aikanakin toistensa kanssa. Se tavallaan edesauttaa, mutta se voi rakentaa myös erilaista ryhmädynamiikkaa joka jollain tavalla tulee ilmi meidän opetuksessa. Se, että me saatais se toimimaan yhtenä ryhmänä ilman muita sisäisiä riitoja tai sisäisiä ajatuksia ja se, että jotkut tietyt klikit saatais purettua, niin se ei välttämättä oo helppoo. Ja sekin täytyy miettiä, et onks se tarpeellista.” (SI)

Ryhmän antaessa monelle, on se monelle se kompastus kohta. Jututin montaa nuorta, joille iso ryhmä ja siinä toimiminen oli ahdistavaa. Sosiaalinen sirkus kun taas perustuu paljolti ryhmän voimaan. Kipinän ryhmässä ohjaajien kannalta negatiivinen asia, ryhmän suuruuden eläminen on antanut osalle nuorista eri tavalla tilaisuuksia toimia.

”Joillain nuorilla ryhmä tekee omat haasteensa. Se on hyvin huomattu kun on ollut sellaisia kertoja kun on ollut pienempi porukka, että on ollut kaks tai kolme nuorta. Niin on saattanut olla joku sellainen nuori, joka ei aiemmin ole voinut tehdä niin nyt sillä ei ole sitä ison ryhmän aiheuttamaa painetta ja tavallaan se on lähtenyt kokeilemaan ihan eri asenteella. Ne on niitä hyviä merkkejä. Jotkut tarvii sitä ryhmää ja toiset taas haluavat pois siitä ryhmästä. Ryhmän joustavuus on hyvä sillä tavalla.” (SI)

Mielenkiintoisena ajatuksena vielä ryhmään ja ryhmähenkeen nousi sirkusohjaajalta ryhmän oikeanlainen ”kypsyys”. Erilaisilla taustoilla varustetuista ihmisistä koostuvat ryhmä tarvitsee vahvat kannattimet lähtiessään kokeilemaan jotain täysin uutta.

” ... jos siellä on joku sellainen ohjaaja joka assosioidaan jotenkin arkeen tai päivän toimintaan, se voi olla rajoittava tekijä. - Kipinässä on selvät roolit ja hyvä ilmapiiri lähteä tekemään tällaista uutta ja erilaista yhdessä nuorien kanssa.” (SI)

4.4 Uskallusta omien rajojen ulkopuolelle

Omat rajat tulivat vahvasti esille eri konteksteissa puhuttaessa sosiaalisesta sirkuksesta. Ensimmäisen päivän tarralapputyöskentelyssä seinälle ilmestyi useampi lappu varustettuna omien rajojen ylittämiseksi. Myös uskallus ja rohkeus tulivat esiin. Nuorten kanssa pienryhmissä keskustellessa halusin kuulla tästä lisää. Erityisesti erilaiset draaman keinoista tutut ilmaisuleikit nuoret kokivat ahdistaviksi.

”...välil ne (leikit) on tosi outoi ja mul tulee vähä kiusaantunu olo tai sellanen jotenki. vaik et ei halua mennä noin lähelle toista ihmistä.” (N-1)

”...ne ilmasujutut ei oo ihan sitä omaa vahvinta osaamista mut kyl nekin nyt on menny ihan.” (N-5)

”kylhän siin on niit jotai leikkei et kyl siin vähä sinne epämukavuus alueelle joutuu mennä. mut kyl siit iha hyvä fiilis jää aina jälkeensä. et on suoriutunut tai miten sen nyt sanois.” (N-6)

” et onhan siel paljon semmosia, mut se on just mikä painaa sun vaakakupis eniten. - et se alun epämukavuus ei sit enää jääny painaa siihen vaakakuppiin.” (O-1)

”Se (heittäytyminen) on monille kova pala. Täytyy astua ennakkoluulottomasti ja olla kuitenkin oma itsensä. Esimerkiksi kaikki ilmaisulliset harjoitukset, joita ollaan tehty ovat olleet tosi haastavia.” (SI)

Ahdistuminen voi muuttua positiiviseksi. Sen sanottaminen ja esiin tuominen voi usein muuttaa käsitystä koko tehtävästä asiasta. Omalta henkiseltä turvalliselta alueelta poistuminen muuttuikin heittäytymiseksi, jossa jo pelkästään sanan tuoma energia on aivan eri.

”...et on siin sillei saanut niitä onnistumisen kokemuksia. sit on kuitenkin tehny vaik on ollu sillei EIEIEI emmä haluu. sit on uskaltanu tehdä eikä se oo ollutkaan niin kauheeta sitte. Kyl mul se et ennen on ollut vaikee heittäytyy tommosiin leikkeihin tai muihin. Nyt se on vähän helpompaa.” (N-1)

”Se on just se heittäytyminen. Et se on just jotenki paljon helpompaa olla spontaanimpi ja vaan tehdä. ja siit tulee tosi kiva fiilis kun on onnistunut jossain. emmä tiedä ja siel on kiva kokeilla jotain uudempii juttui. mitä ei oo ennen ajatellut et vois ees kokeilla.” (N-3)

”No just sillee iteski huomannu et just sillee perjaattees aika nopeesti niit juttui oppii ja et just se yks ohjaajaki sano et mulla meni pidempää oppia tää ja sit siin tuli sillee ”aijaa! oikeesti!”-fiilis” (N-7)

”Olen mennyt johonki ilma-akrobatiaan, mihin ei ois voinu itteää kuvitellakaa, tai mä on esimerkiks seissy, jonku hartioilla ku se tyyppi on kans seissy. Sellasii ku on ollu enemmän sillee niinku jotenki se kuva itestä mielummi jalat metrin syvällä maassa ku kovin tuol ilmassa ja korkeuksissa ni semmosia mitä ei ois itestä olettanu ni on voinu todistaa vääräks. Niit omii oletuksia.” (O-1)

Sirkusohjaajalta nousi näkökulma nuorten taisteluun omia luuloja ja niitä sisäisiä rajoja kohtaan.

”... joillain nuorilla on selkeet odotukset itseään kohtaan. Jollakin on tosi korkeat odotukset, että hänen on tehtävä näin ja näin. Jollakin taas ei oo minkäänlaisia odotuksia tai ne odotukset on pelkkiä epäonnistumisia tai ne on todella alhaiset, ettei kannata edes yrittää. Niin sellaisien rikkominen. Tekeminen ilman odotuksia. Että teet vaan jos tykkäät.” (SI)

”Ne kokee turhaks yrittää kun pelkää epäonnistua. Niin ne on ehkä omat haasteet. Niin ne on ehkä oma haasteensa, että pääsisi niistä irti.” (SI)

Rajojen ylittäminen, heittäytyminen uskaltaminen, tai millä sitä haluaakaan nimittää. Siihen eivät kaikki pysty. Sen hetkinen elämän tilanne, oma jaksamisen taso ja historia voivat kaikki yhdessä laittaa tilanteeseen, ettei sosiaalinen sirkus ole vain vaihtoehtona. Toisaalta myös erilaiset mielle yhtymät ja asenteet vaikuttavat paljon, joista osaksi koostuu oma motivaatio tekemiseen.

”Mul vaikuttaa aika paljon omat taustat tähän, kun mä oon vähän allerginen sille, et jotku sanoo, et nyt pitäis olla hauskaa. Enkä mä nyt oo ollutkaan siel vähään aikaan. Tehny vaa puolta päivää... - - On siel pari kertaa ollu kyl ihan hauskaa mut usein on tosi ahdistavaa enkä oo tykänny tehdä yhtää - - mä oon niin allerginen sille et joku sanoo miten pitäis olla.” (N-8)

”Omalla motivaatiolla toimintaan on kaikista suurin merkitys, mikäli sirkus-homma tuntuu nuorelta kiinnostavalta todennäköisesti minäkuva vahvistuu, mikäli nuori ei koe kyseistä toimintaa omakseen, voi se jopa taannuttaa nuorta.” (TO)

Magentan puolelta sirkusohjaajat näkevät prosessin eri tavalla. He näkevät nuorien sekä Kipinän ohjaajien taistelun. Haastattelussa prosessin tärkeä vaihe sanoitettiin hyvin.

”Se on hyvä myös, että heidän omat ohjaajat, jotka ovat siellä mukana, kokevat samanlaisia tunteita. He joutuvat pistämään itseään vähän likoon. Kyllä nuoret huomaavat jos ohjaajaa vähän jännittää ja on vähän punaisena ja silti yrittää. Se voi olla sille ryhmälle tosi hyvä voimavara. He ovat kaikki ryhmänä käyneet läpi sellaisen ja voivat olla sitten, että me yhdessä myös selvittiin siitä.” (SI)

Sain itse olla aika ainutlaatuisina hetkinä mukana sirkustunneilla. Nuori, kenen kanssa olin jutellut aikaisemmin, ettei hän halua tulla enää sirkukseen.

”... ei kaikki nuoret siitä niin diggaa niin paljon, mutta niin ku viime kerralla just oli että yksi nuorista oli ollut monta kertaa pois sieltä, mutta taas viime kerralla sai hyvän kokemuksen kun sai sen puolipakolla sinne mukaan... - - ...En tiedä mitä ollaan aikaisemmin tehty kun hän on siel ollut edellisellä kerralla. Mut hän sai nyt sellasen (onnistumisen kokemuksen).” (O-3)

Nuorelle jo yhden kerran onnistuminen oli vaikuttanut suhtautumiseen niin sirkustoimintaa kuin myös pienissä määrin omaan oloon ja energiatasoon. Havainnoin seuraavana päivänä, miten nuoren olotila oli virkeä. Ohjaajien haastattelussa tuli myös esille, että hyvä olotila oli jatkunut hyvänlaatuisena energiana loppuviikon kokeeseen. Onnistumisen kokemus on tärkeä, mutta paljon on osaa myös ympäriltä tulevalta kannustuksella. Toisaalta nuoren on tärkeää myös itse huomata, missä onnistuu. Jos se menee nuorelta ohitse, olisi läheltä näkevien ohjaajien tärkeää nostaa aihe esille ja keskustella omasta edistyksestä.

4.5 Sosiaalisen sirkuksen vaikutukset jatkoon

Koin tämän aiheen haastavaksi käsitellä näin lyhyillä ryhmäkeskusteluilla. Se, miksi keskustelut olivat niin lyhyitä, on paljon omasta kokemattomuudestani kiinni. En tiennyt suunnitellessani, miten ja miksi haluaisin ryhmähetkistä pidempi kestoisia. Puolentoista tunnin keskustelutuokio toiminnallisesti tuntuu pitkältä ajalta tutkijan näkökulmasta. Ehkä lyhyt kestoisuus olisi pelastettu lisäämällä kertoja, mikä ei taas olisi sopinut millään aikataulullisesti. Kipinän ryhmällekkin räsistystä olisi ehkä tullut liikaa siihen nähden, että he olivat puolivahingossa tutkimuksessa mukana.

Kuten aikaisemmin kerroin, kävin nuorten kanssa luovan toiminnan jatkuvuutta tulevaisuuteen toiminnallisesti. Tapa, jolla asiaa lähdin käymään läpi, oli ajatuksesta se kaikkein riisutuin malli. Arkipäiväiseen asiaan liittäminen helpottaa asian hahmotusta, ja toisaalta myös jatkossa muistamista.

Luovuusrekkaa lastatessamme, keskustelimme, mitä kaikkea sirkus- tai muu luovatoiminta voi antaa. Minä ja Kipinän ohjaajat pääsääntöisesti herättelimme johdatellen keskustelua. Nuoret tuntuivat sinä päivänä alavireisiltä ja väsyneiltä. Ajatusten ulos saamiseen jouduttiin tekemään tavallista enemmän työtä. Keskustelimme, mitä edellisviikolla oli tullut esille ensimmäisessä ryhmäkeskustelussa, ja mitä nuorilta oli tullut muissa tilanteissa esille.

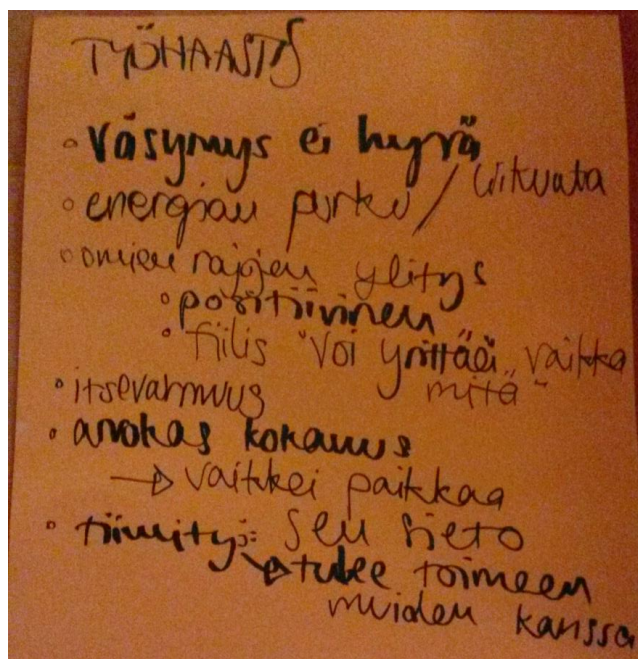
Kuva 8 Lastattu luovuusrekka

Luovuusrekka täyttyi kymmenellä sanalla. Ylhäällä olevassa kuvassa näkyy lastattu rekka. Niitä käsitelläkseen jaoin ne kolmeen kategoriaan. Yksi oli omaan mielialaan ja energiatasoon vaikuttavat, ehkä vähän fyysisemmät ajatukset, toinen oli oman itsensä kanssa taisteluun liittyviä, ja kolmannen sanat liittyivät ryhmässä toimimiseen.

Ensimmäisen ryhmän sanoja olivat ”hyvä fiilis”, ”väsymys” ja ”liikunta”. ”Hyvä fiilis” on tullut esille monta kertaa ja sen aisti itse sirkustunneilla kaikista ajatuksista ja tunteista ensimmäisenä. ”Väsymys” sana lastattiin rekkaan kun puhuttiin negatiivisilta kuulostavilta, mutta kuitenkin positiivisesti vaikuttavista sanoista. Sirkus miellettiin hyvänä väsymyksen poistajana, koska siellä virkistyi niin paljon. Toisaalta sirkustunneilla oli helppoa saada purettua omaa energiaa, joka aiheutti positiivista väsymystä. Liikunnan koin vahvana kuuluvan tähän ryhmään sen aiheuttaessa molempia edellä mainittuja. Liikunnan antama endorfiini on luonnollista, mutta nykyaikana liikunta unohtuu kun vietämme paljon aikaa kotona tietotekniikan ja sosiaalisen median äärellä.

Toinen ryhmä koostui ”epäonnistumisen sieto”, ”omien rajojen ylitys”, ”uskallus”, ”itsevarmuus” ja ”arvokas kokemus” sanoista. Sanat viestittävät oman itsensä kanssa käytävistä taisteluista omia oletuksia kohtaan itsestään. Nämä ovat myös sellaisia, jotka jokaisen ihmisen täytyy käydä läpi. Omien rajojen ylitys käsittää kaikki muut sanoista itseensä. Epäonnistumisen sieto täytyy olla jollakin tasolla selvää, jotta voi lähteä rajojaan ylittämään. Yritys täytyy uskaltaa tehdä ja kun se on tehty, jää jäljelle arvokas kokemus ja varmasti ripaus itsevarmuutta. Toisille joku näistä, esimerkiksi uskaltaminen on luontaisempaa kuin toiselle. Uskallus voi olla myös erilaista eri tilanteissa.

Kolmannen ryhmän sanat ”tiimityö” ja ”hyvä ryhmäkokemus” puhuvat jo puolestaan. Niin kuin aikaisempienkin ryhmien sanat, nämä ovat tulleet vahvana esille aineistossa ja siksi olin salaa ylpeä nuorista heidän valitessaan näitä ”jatkoon”. Seuraavaksi heitin nuorille kysymyksen, miten nämä ”paketit” vaikuttaisivat positiivisesti tai negatiivisesti työhaastatteluun mennessä.

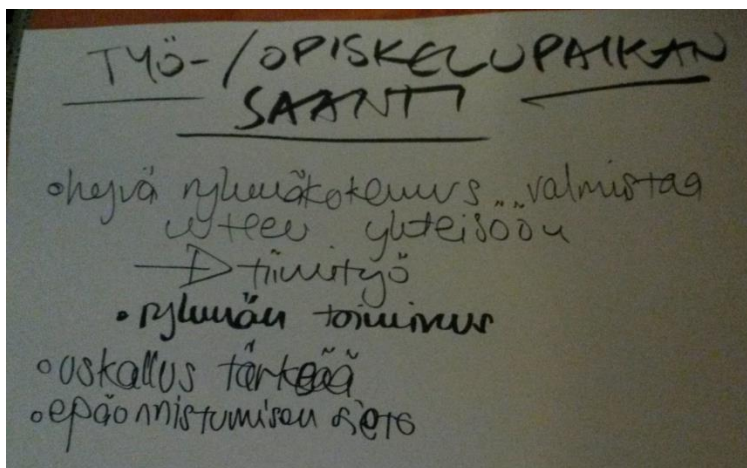

Kuva 9 Työhaastattelu

Alkuun pääseminen vaati pientä herättelyä, mutta hiljalleen nuorilla lähti ajatus kulkemaan. Väsymys tulkittiin sanojen joukosta negatiiviseksi ensisilmäykseltä, koska väsymys näkyisi haastattelijalle eikä tekisi vaikutusta. Toisaalta liikunnasta johtuva väsymys voisi olla positiivista, koska liikaenergia olisi purettu ja olo tyynen rauhallinen. Omien rajojen ylitys koettiin positiivisena. Se antaisi työhaastatteluun itsevarmuutta. Itsevarmuudella uskaltaisi lähteä kokeilemaan ehkä hakea paikkoihin, joihin ei muuten olisi hakenut. Siksi siis kommentti ”voi yrittää vaikka mitä!”.

Arvokas kokemus nähtiin työhaastattelustakin heti, vaikkei paikkaa saisikaan ja toisaalta sosiaalisesta sirkuksesta olisi käteen jäänyt vähän epäonnistumisen kokemuksia hyvässä hengessä, eikä epäonnistuminen tuntuisi ihan niin pahalta. Tiimityö nousi viimeisenä työhaastattelussa, joka varmasti nähtäisi hyvänä asiana. Työnhakijalla olisi kokemusta tiimityöskentelystä ja tulisi toimeen muiden kanssa. Yhdistettynä edellä mainittuihin rajojen ylittämiseen ja itsevarmuuteen, olisi tämä työnhakija varmasti hyvä pelinrakentaja työpaikalle.

”Varmaan eri harjoitukset ja eri asiat vahvistavat eri asioita: ehkä se ryhmässä toimiminen, toiseen luottaminen ja olla luottamuksen arvoinen. Antaa ja ottaa.” (S1)

Kuva 10 Työ- / opiskelupaikan saanti

Seuraavaksi rekkamme jatkoi matkaa työhaastattelusta onnellisiin aiheisiin. Työnhaku oli tuonut hedelmää ja työpaikka saatiin onnellisesti ottaa vastaan. Rekkaan lastatut sanat tuottivat tänne ensimmäiseksi hyvän ryhmäkokemuksen. Uusi työ- tai koulupaikka toisi mukanaan uuden työporukan, johon tällä luovuusrekan ajalla olisi nyt jonkinlaisia eväitä. Nämä voisivat varmistaa ryhmän toimivuuden kun osaisi itse tehdä oikealla tavalla töitä sen eteen.

”Ryhmädynamiikka ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen, joka on sosiaalisen sirkuksen iso tavoite.” (SI)

Uskallus koettiin uudessa tilanteessa tärkeäksi. Uusissa ympyröissä uskallusta tarvitsisi mukaan kaikkialle. Työpaikalle löytämiseen, koulukavereihin tutustumiseen ja neuvon kysymiseen silloin, kun sitä enemmän tai vähemmän tarvitsisi.

Lopuksi, muttei vähäisimmäksi ehti mukaan hypätä vielä epäonnistumisen sieto, joka auttaisi sietämään sen, ettei heti ensimmäisellä kerralla joku onnistukaan tai uudessa yhteisössä moka. Tärkeä taito on osata epäonnistuessaan sietämisen lisäksi myös nauraa itselle, jota sirkuksessa myös paljon harjoitellaan.

”...kaikki tämmöiset onnistumiset ja epäonnistumiset. Sirkus ei ole sirkusta ilman epäonnistumista. Moni tietää, että on epäonnistuttava monia kertoja ennen kuin onnistuu. Se lisää sinnikkyyttä. Ja sitten semmoista tavoitteeseen pyrkimistä. Jos asetat itsellesi tavoitteet, niin jos vain olet valmis epäonnistumaan monta kertaa, sä myös voit saavuttaa sen. ” (SI)

Rekka joutui pysäyttämään rahtikuorman kuljetuksen tähän, koska aika alkoi loppumaan. Vaikkei luovuusrekan kyyditsemänä tullut mitään uutta ja järkyttävän ihmeellistä tietoa, toivon ja uskonkin sen vaikuttavan jonkun niiden mukana olleiden nuorten ajatustapaan. Sama ajatus tuli esille vielä ohjaajienkin haastattelussa.

”Niin kuin olikin keskiviikkona, että itsetuntemus ja paineen sieto ja oman epä-mukavuusaolueella olo. Rohkaistuminen ja se että se keskiviikon keskustelu herättää joissakin miettimisen ,että mitä näistä jää.” (O-3)

Tunnelmakierroksessa tuli esille aiheen läpikäymistavan olleen helppo ja havainnollistava. Se, saivatko nuoret juuri nämä asiat mukaan vain sirkuksesta vai ylipäätänsä Kipinäpajan kannustavasta ja lämpöisestä ilmapiiristä, sitä en näillä keskusteluilla saanut tutkittua.

Toimintaterapeuttiopiskelijalta ja ohjaajilta sekä Kipinäpajalta, että sirkuksesta sain vielä lisäantia tulevaisuuden pohdintaan:

”Sirkustoiminnalla parhaimmillaan voidaan vahvistaa nuoren kehonhallintaa ja minäkuvaa ylipäänsä. Itseluottamuksen kasvun kannalta näkisin toiminnan myös hyödyllisenä.” (TO)

”Vuorovaikutustaitoihin ja itsetuntemukseen ja näihin. Että kyllähän se vahvistaa näitä. - - Mutta yleensäkin elämässä. Oppii itseään ja tuntemaan paremmin ja sitä kautta sitten. ” (O-2)

”Mukavuusalueen ulkopuolelle meneminen lisää stressin sietokykyä. Että pystyy tehdä asioita, jotka eivät ole ominaisia itselle. Pystyy tekemään jotain mihin ei muuten olisi rahkeita, mutta turvallisessa ilmapiirissä voi kokeilla. Monet sirkusjutuista on sellaisia, ettei niitä kokeilisi ihan noin vaan omalla vapaa-ajallaan. ” (SI)

4.6 Kehittämisideoita ja ajatuksia asiantuntijoilta

Edellisten aihepiirien lisäksi tuli ehkä enemmän yleisiä, käytännön asioihin liittyviä huomioita nuorilta ja ohjaajilta, jotka ajattelin jatkon varalle tähän kirjata.

Sirkustunnin toivottiin kahdelta eri nuorelta taralapputyöskentelyssä olevan vähän pidempi. Samaa toivetta tuli ohjaajienkin puolelta, mutta toisaalta nähdään asian toinenkin puoli.

”... eilenkin mietti, et se vois olla vähän pidempi kerrallaan se aika. - - Pääsee johonki juttuun silloin vähän sisälle ni sit se aina onki jo loppu.” (O-1)

”Tähän liittyy myös kun nyt on ollut puolitoista tuntia aika, niin on tullut toiveita, että jatkossa olisikin kaksi tuntia. Että se olis mahdollista. Silloin voisi aina olla sitä vapaata itsetreenailua jolloin nuori voi tehdä itse ja me autetaan. Silloin on mahdollista että nuori joka ei ole vielä päässyt sisään, voisi päästä tekemään jotain ja päästä sillä tavalla sisään. Toisaalta puolitoista tuntia on myös tosi pitkä aika odotella, jos ei kiinnosta. ” (SI)

Sairaanhoitaja näki ylipäättänsä tällaisen sosiaalisen taidetoiminnan todella hyvänä lisänä nuorille.

”Mietin sitäkin, miten sitä pystyisi laajentamaan. Mun mielestä tommosta tarvittaisiin jo ihan kouluissa. Kun mietitään esimerkiksi kiusaamista. on kiusaajia ja kiusattuja. Jollekin kiusatullekin se itsetunnon vahvistamisen näkökulma et voisko se olla hyvä. et se tulis ihan siellä. Yläaste iässä, joka on herkkää ikää kaikin puolin tai ehkä vois ottaa jo ne 5-6 luokat kun alkaa se murrosikä ni se olis siellä itsetunnon vahvistajana. ” (SA)

Koen tärkeäksi tähän tuoda esille myös sirkusohjaajan haastattelusta noussutta aihetta: millä tavoin sosiaalisen sirkuksen ohjaajia valmisteltiin tulevaan, tavoitteiltaan vähän erilaiseen työrupeamaan. Opinnäyte sattui sopivasti Tenho-hankkeen alkuun, jolloin tällaisen aiheen pohtiminen ei vain Sirkus Magentan, mutta myös muiden kuntien osalta on oleellista.

”En tiedä muiden ohjaajien ja osapuolten näkemystä. Itse hyppäsin kelkkaan vähän tyhjästä. -- Onhan meillä ne kehittämistyöpäivät, joita on nyt ollut kaksi kertaa. -- Tähän (Tenhoon) on lähdetty niin nopealla temmolla. On suunniteltu mahdollisimman hyvä ensimmäinen kerta ja on menty katsomaan, ketä ja mitä ja kuka siellä on. Sen jälkeen on mietitty, mitä muutetaan. Nyt kun ensimmäinen syksy on ohi, voi jo jollakin tavalla varautua mitä jatkossa on tulossa. Jos tulee uusia ohjaajia, voi antaa joitakin eväitä heille.” (SI)

Vaikka alku on Sirkus Magentan ohjaajan mielestä ollut hätäinen, on heillä etuna aikaisempi kokemus. Toiminta on paikalleen asettunutta ja ohjaajat tietävät suunnilleen, mitä voi tehdä, ja millaisella asenteella on hyvä lähteä liikkeelle.

”Magentassa on se hyvä, että tiedetään kokemuksesta, mitä kaikkea voi tulla vastaan. Tiedetään nuorten sulkeutuneisuus, ahdistuneisuus ja ne on tuttuja, mutta siihen ei voi kuitenkaan koskaan loppupeleissä täysin valmistautua.” (SI)
”Jos on pitkiä jaksoja, voisi olla ohjaajien kanssa palavereita, mitä ihan oikeasti on tapahtunut. Kun on ryhmä, täytyy ryhmä mieltä aina ryhmänä, mutta myös yksilöinä. Mitä kymmenen nuorta voi tehdä yhdessä ja mitä jokaiselle nuorelle erikseen voisi kiinnostaa. Yhtä nuorta voi lähestyä yhdellä tai toista toisella tavalla.” (SI)

Haastattelussa sirkusohjaajan kanssa nousi suoria kehitysehdotuksiakin. Tarkkaileminen ja havainnointi voisi tuoda isompaakin antia yksilötasollakin tulevaisuudessa siitä, mikä on hyvä ja mikä ei.

”Jos olisi joku ihminen, joka voisi tarkkailla ja kirjoittaa ylös, että tämä ja tämä nuori innostui tuosta. -- Näin voisi osata rakentaa kokonaisuuksia, jossa jokainen nuori kokisi olevansa tärkeä. Tätä pyritään tekemään niin paljon kuin mahdollista. Vaatisi paljon aikaa.” (SI)

5 Tulosten yhteenveto, pohdintaa sekä opinnäytetyön luotettavuus

Tässä luvussa siirrytään opinnäytetyöni tutkimuksen tulosten yhteenvetoon ja niiden pohdintaan. Yhteenvedossa tuon vielä kerran esille alussa asettamani tutkimuskysymykset. Niihin peilaten käyn läpi tutkimustulokset vetäen yhteen työni, vielä irrallisina leijailevat punaiset langat. Pohdin alun kirjallisuuteen heijastellen, mitä ajatuksia nuorilta ja ohjaajilta nousi. Yhteenvedon lopussa tuon esille kehitysajatukset.

Toisessa osassa pohdin tutkimuksen luotettavuutta. Mitä luotettavuus tarkoittaa, ja mitkä tekijät siihen todella vaikuttavat. Käytän lähteenä esimerkiksi Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvää tieteellisen käytännön ohjeistusta. Opinnäytteen loppuun olen koonnut matkan varrella nousseita ajatuksia ja pohdintoja.

5.1 Yhteenveto

Yhteenvedon alaluvussa käyn tutkimuskysymykset läpi yksi kerrallaan. Vedän yhteen tutkimustuloksista nousseita ajatuksia. Opinnäytetyöni tarkoitus oli kerätä sosiaalisen sirkustoiminnan kokemuksia Vantaan nuorisopalvelun Kipinäpajan ohjaajilta ja nuorilta, sekä sen mahdollisia vaikutuksia nuorten elämäntaitoihin ja tulevaisuuteen. Tavoitetta lähdin tutkimaan kolmella tutkimuskysymyksellä:

I. Miten nuoret kokevat taidetoiminnan omassa arjessaan?

Tutkimustuloksista nousi paljon ajatuksia siitä, miten sosiaalinen sirkus on tuonut monipuolisuutta nuorten omaan arkeen ja Kipinäpajan toimintaan. Tämä viittaa elämysten ja ilon tuojaan, joka on yksi neljästä taiteen hyvinvoinnin vaikutuksista (Voimaa taiteesta, 2013). Säännölliset sirkuskerrat ovat kohottaneet mielialaa ja lisännyt ryhmän sisäisiä sosiaalisia suhteita.

Nuorten keskinäiset, parantuneet suhteet eivät vain opeta ymmärtämään muita ihmisiä, mutta myös antavat eväitä itsensä ymmärtämiseen (Kauppila 2000, 139). Ryhmytyminen ja yhteisöllisyyden tunne koettiin positiivisena, joka myös viittaa yhteen Voimaa taiteesta - kirjan neljästä: yhteisöllisyyden ja verkostojen tuojaan (Voimaa taiteesta, 2013). Erityisen herkkänä ja hienona asiana pidin, että nuoret itsekin pystyivät nimeämään sosiaalisen sirkuksen heikkoja kohtia. Ryhmän jäsenet pystyvät ottamaan huomioon toisen ihmisen ahdistuksen.

Turvallinen ja avoin ryhmä kannustavat oman itsensä ja maailman välillä kamppailevia nuoria olemaan läsnä muille. Kun nuoret ovat läsnä ryhmässä, he voivat paremmin hyödyntää vallitsevaa vertaistukea. Vertaistuki auttaa nuoria ryhmässä samanlaisten kokemusten jakamisen

kautta ymmärtämään omaa ja toisten menneisyyttä, ja saavat siitä eväitä tulevaisuuteen (Mielenterveystalo.fi).

Kipinäpajan ohjaajat panostavat jo normaalissa paja-arjessakin ryhmän toimivuuteen ja turvallisuuteen, johon ulkopuolisten sirkusohjaajien vetämät luottamusharjoitteet ovat vain olleet vahvana tukena. Tässä sirkusohjaajat ovat siis päässeet kuvaamaansa tavoitteeseen olla yksi palanen Kipinäpajan arkea nuorten näkökulmasta. Opinnäytteen tekijänä, katsoessani kokonaisuutta, jonka Kipinäpaja ja Sirkus Magenta tässä luovat, tämä tavoite tuntuu todella arvokkaalta.

Vaikka tutkimustuloksissa nousikin esille, ettei Tenhon alkaessa sirkusohjaajia oltu valmisteltu tulevaan pohjia myöten, ovat Sirkus Magentan sekä Tenhon tavoitteet jo valmiiksi toisiaan lähellä. Tämä juontaa suoraan verkostojohtamisen mallista: kun luodaan yhteistyöverkostoja, luodaan tavoitteet sisältäpäin yhteistyötahojen lähtökohdista (Verkostojohtamisen opas 2016). Yhteistyötahot yhdessä määrittävät yhteiset tavoitteet, ja näin jo yhteistyön alussa, kun jokaiselta yhteisiin tavoitteisiin tulee jotakin omaa, on helpompi sitoutua ja omaksuakin uudet, yhteiset tavoitteet. Tällöin tavoitteetkaan eivät toiminnassa olleet liian kaukana toisistaan ja pystyivät liittyä yhteen. Tavoite tuntuu myös rehelliseltä ja sirkusohjaajien itsensä sisäistämiltä. Se näkyi heidän heittäytymisessä ja halussa saada nuoret mukaan. Nuoret huomasivat, jos tavoitteet olisivat ylhäältä saneltu.

Sosiaalisen sirkuksen tuomat käytännönasiat, kuten esimerkiksi paikalle kulkeminen, ja sieltä lähteminen julkisilla liikennevälineillä ovat tukeneet tällaisen oppimista ja toisaalta lisänneet kulkemiseen tarvittavaa uskallusta. Pienessä mittakaavassa lisääntyvä uskallus tukee nuoren itsetuntoa ja lisää onnistumisen kokemuksia, ja ne yhdessä vaikuttavat positiivisesti nuoren hyvinvointiin ja elämänhallintaan. Oma kykeneväisyys vahvistaa positiivisesti oman elämänhallinnan tunnetta (Nyyti.fi). Fyysisesti sosiaalinen sirkus on lisännyt liikunnan iloa ja parantanut nuorten motorisia taitoja. Moni nuorista oli saanut innostuksen lähteä liikkumaan muutenkin vapaa-ajalla urheilemaan uusien lajien pariin.

- II. Onko taidetoiminnasta saatuja kokemuksia mahdollista siirtää muualle elämään ja näkykö se nuorissa?

Kuten Kipinäpajan ohjaajatkin toivat esille, on vaikeaa aina määritellä, mikä on se todellinen syy ihmisen kehitykselle. Aivan kuten jos ihmisellä uhkana on elämänhallinnan menettäminen, pienet asiat vaikuttavat hiipuvaan hyvinvointiin, pätee sama toisinpäinkin kun elämää alkaa saada pieni pala kerrallaan kasaan (Nyyti.fi). Kipinäpajalla kehitystä on tapahtunut nuorissa

ennen sosiaalisen sirkuksen lisäämistä pajan arkeen eli tajunnan räjäyttävää vaikutusta ei taidetoiminnalla tässä ole. Se on kuitenkin varmaa, että aikaisemmin pajalla olleet eivät ole läheneet eteenpäin mukanaan vahvoja kokemuksia sosiaalisesta sirkuksesta.

Vaikkei puolen vuoden aikana sosiaalisesta sirkuksesta olisi ollutkaan auttamaan kokonaisvaltaisesti elämänhallintaan, voi siitä olla jo apuja oman arjen hallitsemiseen. Arjenhallinta koostui oman terveyden hoidosta talouden hallintaan ja viranomaisasiointiin (Korvela, Nordlund 2016, 195-196.). Sosiaalisen sirkuksen tuoma liikunnan ilo voi innoittaa liikkumaan myös vapaaajalla, ja sitä kautta koettu positiivinen väsymys voi auttaa rytmittämään omaa arkea. Liikunnasta saatu energia auttaa hoitamaan kotitöitä ja helpottaa asioihin tarttumista.

Itse mukana ollessani huomasin, miten paljon sirkus antoi nuorille. Trapetsilla keikkuminen ei ehkä tule käyttöön montaa kertaa arkielämässä. Sen synnyttämä näkemäni itsevarmuus ja ilo kuitenkin kantavat pitkälle. Itsestään tyytyväisyys ja oman elämäkokeminen valoisana ja positiivisena parantavat omia henkisiä voimavaroja, jotka parantavat otetta oman elämän hallintaan (Nyyti.fi).

Vahvana kokemuksena monella nuorella oli taidetoiminnasta sosiaalisiin suhteisiin saadut avut erilaisten harjoitteiden avulla. Rohkeus ottaa kontaktia ja tehdä asioita säilyy sosiaalisen sirkuksen rajojen ulkopuolellekin. Tähän esimerkkinä oli esimerkiksi uskallus lähteä kokeilemaan ihan uusia harrastuksia uusien ihmisten kanssa, vaikka välillä saattoikin vaivata ahdistus. Vahvistettu itsetunto antaa varmuutta tehdä sitä, mihin uskoo ja tykkää.

Tietäessään voivansa onnistua jossakin voi uskoa onnistumiseen jatkossakin. Tämä luo juuri sitä kykeneväisyyden tunnetta, johon taas viittaa (Nyyti.fi). Tällaisesta esimerkkejä aineistosta on itsetunnon vahvistuminen onnistumisen kokemusten kautta, epävarmuuden ja -onnistumisen sietokyvyn kasvaminen sekä näiden molempien edellä mainittujen kautta sinnikkyuden lisääntyminen nuorena. Nämä auttavat jaksamaan vastoinkäymisissä ja kohtaamaan paremmin vaikeita elämäntilanteita (Nyyti.fi).

Onnistuminen antoi nuorille tuloksien perusteella lisää motivaatiota yrittää. Toisaalta myös luottamus edesauttaa sosiaaliseen sirkukseen motivoitumista ja siihen mukaan pääsyä (Vaikuttava sirkus). Motivaatiolla ja innostumalla sosiaalisesta sirkuksesta nuori pystyi luomaan tavoitteen yhdessä sirkusohjaajan kanssa. Aikaisemmin elämäntilanteen pakosta nuori on saattanut jättää asettamatta tavoitteita, koska aikaisemmat epäonnistumiset ja pelko niiden toistumisesta ovat luoneet liian isot paineet. Tavoitteiden asettaminen ja motivoituminen niiden saavuttamiseksi ovat isona apuna oman elämänhallinnan saavuttamiseksi (Nyyti.fi). Tulevaisuuteen tavoitteiden asettaminen koetaan taas osaksi arjenhallintaa (Myllyniemi 2016, 5).

Luovuusrekka-harjoitus vei nuoret ja ohjaajat miettimään, mitkä sirkuskokemuksista tuntuisi arvokkailta ”ottaa mukaan” tulevaan elämään, ja millä tavalla kokemukset näyttäytyisi esimerkiksi työhaastattelussa tai uudessa työ-/koulupaikassa. Kaikki ajatukset, joita harjoituksessa nousi, oli mielestäni järkeenkäyviä ja todennäköisesti joidenkin kohdalla tapahtuviakin. Tärkeimpänä harjoituksen kohdalla koin kuitenkin avartaa nuorten käsitystä siitä, miten tällaiset elämän mittakaavassa pienetkin kokemukset, voivat vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Vaikka epätodennäköiseltä näyttää ilmapallon taittelun vaikuttavan tulevaan työhaastatteluun, voi siitä saadakin luovia lisäyksiä omaan ajatustapaan. Sosionomiopinnoissa usein viitataan ammatin työkälypakettiin, jonne kerätään opiskelujen aikana erilaisia tärkeitä kokemuksia, oppeja ja ajatuksia. Sinne säilöttynä ne tulevat varmasti käyttöön myöhemminkin.

Harjoituksella halusin myös näyttää nuorille visuaalisen keinon käsitellä omia vahvuuksia. Jos elämä oikein puhekielellä ilmaistuna ”potkii päähän”, voi olla vaikeaa löytää omia vahvuuksia. On inhimillistä verrata itseään muihin ja nähdä itsessään vain ne puutteet, jotka muihin verratessa puuttuu. Tällainen konkreettisesti näkyväksi tekeminen ja ylös kirjoittaminen voi olla hyvinkin voimauttavaa.

Tällaiset harjoitukset voivat auttaa myös nuorta hahmottamaan asioita, jotka ovat itselle tärkeitä. Niiden hahmottaminen taas auttaa näkemään, mitkä voisivat olla niitä omassa elämässä tärkeitä, keskeisiä arvoja. Omien arvojen löytäminen on osa aikuiseksi kasvamisen prosessia (Aaltonen ym. 1999, 84).

Sosiaalisen sirkuksen vaikutukset hyvinvointiin ovat selkeät juurikin sen heijastellessa vahvasti nuoren arkeen. Tuorein nuorisobarometri painottaa arjenhallintaan panostamisen olevan yksi keskeisimmistä keinoista ehkäistä syrjäytymistä (Myllyniemi 2016, 6.) Taidetoiminnoilla olemme siis asian ytimessä. Toivottavasti taiteen kokonaisvaltaisella vaikuttavuudella voidaan osalta olla palvelujärjestelmässä tukemassa nuorten hyvinvointia.

III. Miten nuorten sosiaaliset taidot, ja nuorten sekä ohjaajien muodostama ryhmä vaikuttavat kokemukseen taidetoiminnasta?

Sosiaalisen sirkuksen kokemus on jokaisella henkilökohtainen niin kuin kokemus yleensäkin. Kokemus muodostuu sen hetkisen elämäntilanteen, ihmisen itsensä ja kaikkien aistien kautta (Kajaanin ammattikorkeakoulu). Se, miten jokainen nuorista sosiaalisen sirkuksen on kokenut, on loppujen lopuksi heidän jokaisen henkilökohtainen prosessi. Ryhmä ja sen dynamiikka voivat vaikuttaa hetkittäin aiheuttamalla tuntemuksia. En voi myöskään puhua varsinaisesti vaikutuksista, koska niitä on mahdotonta loppuun asti tutkia.

Taide luo yhteisöllisyyttä liittämällä ihmisiä yhteen saman kiinnostuksen kohteen saattamana (Voimaa taiteesta, 2013). Sosiaalinen sirkus on luonut Kipinäpajan ryhmälle yhden uuden yhdistävän tekijän. Yhdessä koettu ilo ja uudet kokemukset vahvistavat kokemusta ryhmästä. Kuten tutkimustuloksista vahvasti nousi esiin, oli sirkustoiminta koettu ryhmäyttävänä. Se loi positiivista ilmapiiriä myös sosiaalisen sirkuksen ulkopuolelle.

Olosuhteen pakosta luotu ryhmä ei aina välttämättä ole toimivin ja saattaa vaikuttaa ryhmäläisten olemiseen ryhmässä. Olosuhteiden pakosta muodostetut ryhmät asettavat jo jäsenensä tietynlaiseen asemaan. Toisaalta yksilö tarvitsee ryhmäänsä ja se tukee omaa persoonaamme (Kauppila 2000, 85-86). Kipinäpajassa ryhmäläisillä on kuitenkin jo siihen tullessaan jotakin yhteistä: jokin elämäalue kaipaa tukea. Kipinäpajan nuoret saavat samassa elämäntilanteessa olevien nuorten ryhmästä paljon tärkeää vertaistukea. Se luo ajatusta ”minä en ole ainut”. Nuori luulee oletuksena, että kaikki muut tässä maailmassa tietävät, osaavat ja pärjäävät paremmin kuin hän itse (Aaltonen ym. 1999, 77).

Yhteinen tavoite voi helpottaa sopeutumaan ryhmään. Tämä ei silti tarkoita, että kaikki haluaisivat olla ryhmässä yhtä paljon. Tutkimustuloksista nousi myös eriäviä mielipiteitä sosiaalisesta sirkuksesta, ja ohjaajien taholta huoli siitä, mitä tapahtuu sosiaalisesta sirkuksesta ulkopuolelle jääville. Onko heidän pääseminen ryhmään haastavampaa? Vaikka samanlaiset kokemukset elämänhallinnasta ja elämäntilanteesta voisivatkin olla taustalla, tuoreempi kokemus sosiaalisesta sirkuksesta osan ryhmän kanssa voi olla vahvempi. Liikkuminen ryhmien välillä on kuitenkin arkipäivää Kipinäpajalla. Varsinkin silloin tulisi pohtia jatkoon tarkasti tällaisetkin kohdat.

Ryhmässä oli selvästi huomattavissa pieniä sisäisiä ryhmiä. Ryhmäteoriassa tällaista kutsutaan yhdeksi ryhmäytymisen vaiheeksi, pienryhmävaiheeksi. Se on ryhmäytymispolun alkupäässä oleva vaihe, jossa ryhmä vahvasti tukeutuu ohjaajiin (Kopakkala 2011, 69). Kipinäpajassa ohjaajiin tukeutuminen on monin verroin vahvempaa kuin esimerkiksi normaalissa koululuokassa tai työporukassa. Jokaisella nuorella on olemassa vahva luotto ainakin yhteen kolmesta ohjaajasta. En osaa sanoa varmaksi, tukeeko vai viekö tämä ryhmäytymisestä kauemmaksi. Ehkä sekä-että.

Kipinäpajan ohjaajien sosiaaliseen sirkukseen sitoutuminen oli todella vahvaa. Se, miten he henkilökohtaisesti jaksoivat innostua ja heittäytyä sosiaalisesta sirkuksesta, antaa nuorille tervettä esimerkkiä. Tällainen voi helpottaa nuoren omien tunteiden tunnistamista ja niiden ymmärtämistä, kun vierellä on tuttu aikuinen samanlaisilla kokemuksilla. Ahdistavan olon ja epäonnistumisen jälkeenkin nuori saattoi turvallisesti lähteä vielä kerran kokeilemaan sirkustointa ja saadakin juuri silloin suuren onnistumisen kokemuksen.

Kaipaamme muista ihmisistä tukea kasvullemme. Pekkarinen kuvaa tutkimuksensa lastensuojelutaustaa omaavien haastateltavien kaivanneen nuoruudessaan luotettavien aikuisien merkitystä, joista voisi tukea ottaa. (2016, 176.) Aaltonen ym. kuvaa, että nuorelle täytyisi antaa aikaa tarvittavan avun saamiseksi. Ajan kanssa syntyvä luottamus voi kantaa hyvää hedelmää. (2015, 130).

Sirkusohjaajien läsnäolo nuorten syksyssä on varmasti tehnyt hyvääkin. Nuorena, kun oma elämä tuntuu heittävän vain ympäri kerta toisensa jälkeen, ja päivästä toiseen ei pääse sinuiksi itsensä kanssa, ei säännöllisesti nähdystä aikuisista ole mitään haittaa. Päinvastoin, heistä nuorella on aina mahdollisuus ottaa oppia. Sirkusohjaajista huokuva iloinen ja elämänmyönteinen asenne sosiaalisen sirkuksen tunneilla voi herättää tunteita. On tunne sitten negatiivinen tai positiivinen, se kasvattaa aina johonkin suuntaan. Niin sanotusti hukassa olevalle nuorelle on hyvä olla tarjolla useampi ammatillinen vuorovaikutussuhde, jossa tukeminen kohdistuu vain ja ainoastaan nuoreen itseensä ja toimiminen on hänen ehdoillaan (Aaltonen ym. 1999, 419-421). Näin nuorella on häntä kuulevia tahoja useampia, jotka parhaimmillaan voivat kaikki vahvistaa nuoren käsitystä itsestään.

On vaikeaa sanoa, kuinka erilaista sosiaaliseen sirkukseen ja sen ohjaajiin suhtautuminen on ollut syksyn alussa. Syyskauden lopuksi päästessäni mukaan osallistumaan ja havainnoimaan olivat sirkusohjaajat jo tuttuja nuorille. Sijaistavat, vähän tuntemattomammat ohjaajat eivät suuresti nuoria hetkauttaneet. Ehkä minunkin läsnäololla oli osansa asiaan, suuntaan tai toiseen.

Ryhmä vaikuttaa nuoreen yksilönä, tilanteesta riippuen negatiivisesti tai positiivisesti. Tutkimustuloksista nousi ryhmähengen tärkeys nuoren kokemuksessa sosiaalisesta sirkuksesta. Toisaalta kuuluviin tuli myös ahdistuksen tunteita eri tilanteissa. Toisilla ahdistus nousi juurikin ryhmässä olemisesta, toisella fyysisen kontaktin ottamisesta. Sosiaalisen sirkuksen tarjotessa Kipinäpajalle vain yhdenlaista tuotetta, voi ahdistus nousta nuorelle siitäkin. Kun aikuisuus ko-puttaa ovelta, tahtoisi itsenäistyvä nuori ehkä myös mahdollisuuksia valita.

Yhteenvedon perusteella voidaan tehdä muutamia erilaisia teemoja mahdollisille jatkotutkimuksille ja -opinnäytteille. Ensimmäisenä jää pohtimaan, kuinka hienoa olisi palata tätä opinnäytetyötä varten haastateltujen nuorten kanssa aiheeseen muutaman vuoden kuluttua kun tämän hetkinen elämän vaihe on jätetty taakse. Tällöin voisi tutkia taidetoiminnan vaikutuksia nuoren näkökulmasta: mitä nuori itse kokisi saaneensa esimerkiksi sosiaalisesta sirkuksesta jälkeenpäin ajatellen. Tulevaisuudessa Tenho-hankkeessa tullaan tutkimaan pidemmällä aikavälillä, miten taidetoiminnat vaikuttavat nuoriin. Olisi mielenkiintoista kuulla ja verrata tulevia aineistoja näihin ensimmäisen syksyn kokemuksiin, kun toimintaa ja sen malleja on kehitetty

eteenpäin. Aineiston pohjalta jää mietityttämään, miten sosiaalinen sirkus voisi toteutua pienemmissä ryhmissä tai muutamalla erikokoisella ryhmällä yksilön tarpeiden mukaisesti.

5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tulevana sosiaalialan ammattilaisena koen tärkeänä pitää opinnäytteessä läsnä ammattieettiset ohjeet. Eettinen herkkyyks on eräänlainen taito tunnistaa eettinen ongelma jossakin toiminnassa tai toimintatavassa (Juujärvi, Myyry, Pessu 2011, 21). Eettisen pohtimisen tuntosarvet on pyrittävä pitämään herkkinä ja toimintavalmiuksissa. Minun toimiseni tutkijana on oltava asiallista ja neutraalia. Keskeisinä periaatteina pidän tärkeänä Hyviä tieteellisiä käytäntöjä, jotka Tutkimuseettinen neuvottelukunta ovat kirjoittaneet.

Opinnäytteeni kohderyhmän ollessa osittain vielä alaikäinenkin, on hyvä pitää eettinen pohdinta erityisen herkkänä. Käytän eettisessä pohdinnassa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikkaopasta (Vehkalahti, Rutanen, Lagström ja Pösö, 2010.), jonka valossa pohdin esille nostamiani aiheita.

Hyviin tieteellisiin käytäntöihin kuuluu kohderyhmänsä kunnioitus. Heidän ollessa iältään herkkiä ja elämältään ehkä haastavissakin tilanteissa tällä hetkellä olevia, arvostan kaikkea, mitä tutkimukseeni nuorilta saan. Suomen perustuslakiinkin (731/1999) kirjatut ihmisen perusoikeudet toteutuvat tutkimuksessani, erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kautta.

Opinnäytteessä pidetään huoli, ettei kenenkään yksityisyyttä loukata. Ei ole oleellista kertoa, mitä sukupuolta, tai minkä ikäinen on kukin osallistuja. Kunnioitetaan osallistujien anonymiteettiä eli nimettömyyttään, ja jätetään pois kaikki tiedot, joista heidät olisi mahdollista tunnistaa. Mainitaan tässä, että tutkimustuloksien läpikäynnissä olen nimet, sukupuolet, iät ja muut tunnistetiedot korvannut koodeilla. Tästä koodijärjestelmästä kerrotaan tarkemmin luvussa 5 Tutkimustulokset. Tunnistettavuuden karsiminen poistaa mukanaan myös osan asian tuntijan persoonasta. Jos vain olisi mahdollista, antaisin jokaisen heidän yksilöllisten piirteidensä tulla tekstistä esille.

Opinnäytteeseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista. Ennen osallistumista nuoria tiedotettiin siitä, mihin heitä pyydetään osallistumaan. Vapaaehtoisuuden toteutuminen kuitenkin askarruttaa. Voiko ympäristössä, jonne nuori tulee suorittamaan ”päivän työtehtäviään”, vapaaehtoisuus todella toteutua. Onnistuuko tutkijana luomaan niin avoimen ilmapiirin, että nuoret kokisivat turvalliseksi jäädä tutkimuksen ulkopuolelle?

Vapaaehtoisuus voi jäädä myös ulkopuolelle, kun opinnäytteen osatoteutus tapahtuu havainnoimalla arjessa mukana olemalla. Vehkalahti ym. (2010,19.) kirjoittavat artikkelissa Kohti eettisesti kestävä lasten ja nuorten tutkimusta juuri tästä aiheesta. He tuovat esille ajatuksen, miten tutkijan on lunastettava paikkansa tämän opinnäytteen tapauksessa, nuorten läheltä. Onko nuorilla oikeus sanoa vastaan?

Tämän opinnäytteen pohjatöissä Kipinäpajan ohjaajat punnitsivat tämän. Heihin oltiin yhteydessä ennen tutkimuslupien hakemista. He ovat päivittäin tekemisissä nuorten kanssa ja näin näkevät, onko yhteisö valmis vastaanottamaan täysin ulkopuolisen aikuisen muutamaksi päiväksi vierailemaan. Kipinän yhteisö on alituisessa muutoksessa nuorten osalta kun uusia tuen tarvitsijoita saattaa tulla koska vain. Tämä luo tarpeen pysyvälle ohjaajakaartille, joka pystyy pyörittämään arkea vaikeampinakin aikoina.

Kipinän ohjaajien pohtiessa, onko ajoitus oikea, vaikutti pohdintaan muun muassa se, että pitkään syksyllä Kipinässä ollut toimintaterapeuttiopiskelija oli juuri lopettanut loppusyksystä harjoittelunsa. Osa nuorista oli aloittanut Kipinällä harjoittelijan aikana ja siksi voinut kokea isonkin menetyksen harjoittelijan lähdettyä. Kaikki tällaiset muutokset voivat vaikuttaa nuoreen ja esimerkiksi hänen luottamukseensa Kipinän toimintaa kohtaan.

Tästä pohdintaa voi jatkaa, onko tulos täysin paikkansa pitävä, kun tutkija oli nuorten kanssa vain muutaman päivän. Lyhyessä ajassa suurempaa luottamusta ei ole ehtinyt syntyä. Pidemmällä tutkimusajalla olisi mahdollista ehkä saada luottamuksellisempaa materiaalia.

Luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa on äärimmäisen tärkeää. Tutkijan ollessa opinnäytteen päättäjänä, on näkökulma oltava mahdollisimman objektiivinen. Tutkimusasetelma ja prosessi täytyy olla asianmukaiset. Opinnäytteessä täytyy tulla esille riittävä prosessin dokumentaatio ja perustelut, miksi mikäkin ratkaisu on tehty. (Kananen 2014, 150-151.)

Opinnäytteen luotettavuuden arviointi voidaan jakaa viiteen: vahvistettavuuteen, dokumentaatioon, tulkinnan ristiriidattomuuteen, luotettavuuteen tutkitun kannalta sekä saturaatioon (Kananen 2014, 151-154). Tässä opinnäytteessä vahvistavuutta lisää moninäkökulmainen lähestyminen aiheeseen. Dokumentaatio on pyritty toteuttamaan mahdollisimman läpinäkyvällä kuvauksella prosessista. Luotettavuutta tutkitun kannalta on pyritty vahvistamaan pitämällä eettiset ohjeet lähellä toimintaa. Saturaatiosta eli aineiston kylläntymispisteestä, jossa aineisto alkaa toistamaan itseään, en ole täysin varma. Tutkimustuloksista olen joutunut jättämään pois paljon samoja asioita toistavia, mutten voi varmaksi sanoa onko saturaatio silti saavutettu.

Hyvien tieteellisten käytäntöjen ohjeista moni kohta on toteutunut. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan internetsivuilta löytyy yhdeksän ohjeen kohta, joihin kiteytyy käytäntöjen keskeisimmät lähtökohdat. Nosta yhdeksästä kohdasta esille seitsemän, koska kaksi käytännöistä liittyivät laajemman tutkimuksen rahoitus- tai päätöksentekoaasioihin. Tiivistettynä käytäntöjen sisällöt tarkoittavat:

- Rehellistä ja eettistä toimintaa niin tutkimustyössä kuin raportoinnissa.
- Tutkijan on kunnioitettava käyttämäänsä aineistoa ja merkattava lähteet asianmukaisella tavalla.
- Opinnäyteprosessi suunnitellaan ja toteutetaan sen tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti.
- Opinnäytteelle hankitaan asiaan kuuluva tutkimuslupa.
- Opinnäytteen tekijät, tämän työn tapauksessa minä toteuttajana sekä yhteistyökumppanini Fanny Vilmilä Nuorisotutkimusseuralta, sopivat jokainen kohdalleen vastuut ja velvoitteet.
- Opinnäytetyöhön sitoutuneet henkilöt huomioivat olevansa vaitiolovelvollisia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012.)

Opinnäytetyön alussa on tehty asiaankuuluva suunnitelma ja haettu tutkimuslupa Vantaan kaupungilta (Liite 1). Ennen suunnitelman tekoa sovimme Fanny Vilmilän kanssa opinnäytetyön lähtökohdista. Opinnäytettä tehdessä on pyritty mahdollisimman huolelliseen ja rehelliseen toimintaan. Haastattelujen tulokset ovat tallennettu asianmukaisesti ja purettu mahdollisimman sanatarkasti luotettavuutta lisäten. Kaikki opinnäytetyöstä syntyneet aineistot ja materiaalit ovat säilytetty niin, ettei ulkopuolisilla ole ollut niihin mahdollisuutta päästä käsiksi. Kun opinnäyte on valmis, osa aineistosta hävitetään ja osa annetaan Tenho-hankkeelle myöhempiä tutkimuksia varten.

Tuloksien analysointi on pyritty tekemään mahdollisimman objektiivisesti. Raportointi on tehty mahdollisimman totuuden mukaisesti, antaen opinnäytteestä kuin läpivalaisun. Raporttiin on pyritty kuvaamaan myös ne kohdat, joissa tutkijana olen epäonnistunut noudattamaan. Opinnäytteessä käytetyt lähteet ovat pyritty merkitsemään niin, että ne ovat löydettävissä helposti tekstiviitteiden ja lähdeluettelon avulla.

5.3 Pohdinta

”Olisiko minusta laadullisen opinnäytetyön tekijäksi?”, pohdin, kun edellinen opinnäytetyöni ajautui umpikujaan. Ensimmäinen opinnäytetyöni oli vahvasti toiminnallinen, joka oli tuntunut hyvältä vaihtoehdolta. Opiskelujeni tärkein anti oli tähän asti ollut uuteen heittäytyminen ja omilta mukavuusalueilta hetkittäin poistuminen. Siksi päätin taas heittää itselleni aivan uuden

haasteen ja lähteä tavoittelemaan uusia kokemuksia. Sain vinkin Tenho-hankkeesta, jonka yhtenä yhteistyökumppanina on Laurea-ammattikorkeakoulu.

Ensimmäisen aiheen ajautuminen umpikujaan silloin, siinä hetkessä tuntui suurelta epäonnistumiselta. Näin jälkeempäin näen sen opettaneen minua sietämään, ettei aina kaikki mene toiveiden mukaisesti. Laitoin ensimmäiseen aiheeseen niin paljon itsestäni ja omaa luovuuttani, että tämän aiheen mukaan tuleminen teki hyvää. Uudet opeteltavat asiat ja uusi hanke yhteistyökumppaneineen antoivat viimeisen silauksen opiskeluilleni.

Opinnäytetyö on antanut paljon ja monelta erilaiselta näkökulmalta. Alkuperäinen tavoite oli tutkia, millaisia kokemuksia nuorilla on syksyn ajalta sosiaalisesta sirkuksesta. Nuoret kertoivat osaksi hyvin avoimestikin omia onnistumisiaan. Moni oli kokenut oppineensa jotakin uutta erilaisten sirkusvälineiden kanssa. Sirkustunneilla toiminnan kautta tulevan ilon ja energisen tunteen pystyi todella aistimaan ja näkemään nuorista. Sen kahden kerran aikana, mitä sirkustoinnassa ehdin mukana olemaan, vakuutuin sen monipuolisuudesta ja vaikutusta nuorten oloon ja avoimuuteen.

Pohdin matkan varrella, varsinkin opinnäytetyön suunnitelmaa tehdessä omia ennakkokäsityksiä sosiaalisesta sirkuksesta. En haluaisi käyttää sanaa ”ennakkokäsitys” tässä yhteydessä, koska pääsääntöisesti omat odotukseni olivat positiivisia. Kyseinen sana taas enemmän tässä maailman ajassa viittaa negatiivisiin odotuksiin ja pelkoihin. Sosiaalisen sirkuksen käsite ennen tätä opinnäytettä oli täysin tuntematon. Sirkuksen käsitin norsujen kanssa jonglöörauksena tai nuoralla tanssimisena. Sosiaalinen-alkuliite viittasi selvästi johonkin sosiaalisen taiteen alalajiin, jossa hyvinvointi on keskiössä. Alkuodotukset olivat innokkaat ja positiiviset.

Kipinäpajasta minulla oli vähän pohjatietoa opiskeluideni alkumatkalta. Nuoret ryhmänä ovat itselleni tulleet tutuksi niin työelämän kuin henkilökohtaisen ja opiskeluelämäni kautta. Omasta varsinaisesta nuoruudestani tuntuu olevan vain hetki ja nuori olen vieläkin. Kävin muutamina hetkinä ajatuksissa läpi sen, etten todennäköisesti tule olemaan kovinkaan montaa vuotta vanhempi Kipinäpajan nuoria. En antanut tämän hämmentää tai pelottaa.

Tutkimuksen aikana aihe on tullut koko ajan tärkeämmäksi itselleni. Lähtökohtaisesti luovana sosionomina olen kuntouttavan taidetoiminnan puolestapuhuja. En silti ole saanut muodostettua vielä, mikä luovien toimintojen osa oikeasti tulisi olemaan sosionomin työssä. Luovat toiminnot ovat opiskeluissa kulkeneet vahvasti käsi kädessä normaalien opintojen rinnalla. Silti ne ovat jääneet osittain vähän irralliseksi. Tämä saattaa johtua ihan omasta asenteestani.

Koen olevani monella tapaa luova ja pidän sitä oman herkkyyteni suurimpana ulosantina. Se on itselleni joistakin kohdista hyvin henkilökohtaista ja siksi sen ottaminen yhdeksi työvälineeksi

vaatii aikaa. Minun tapauksessani negatiivisista tunteista luopuminen ja niiden kääntäminen voimavaraksi vaativat ihan oman prosessinsa henkisesti. Opinnäytteeni kanssa tekemä matka on vahvistanut käsitystä luovien toimintojen vaikutteista asiakkaaseen. Omakohtainen kokemus ja nuorten ilon näkeminen teki minuun suuren vaikutuksen. Huomaamatta olen luopunut myös osasta siitä jännitteestä, jota olen kantanut mukani.

Opinnäytetyön tuloksien kerääminen oli kasvattavaa. Pidän itsenäisestä työskentelystä ja olen aina kokenut pystyväni toimimaan yksin. Kipinäpajalla aineiston keruussa sain kokea myös yksin työskentelyn varjopuolet. Ensimmäisten kahden päivän jälkeen olisin kipeästi tarvinnut toista osapuolta, kenen kanssa olisin voinut keskustella jo kerätystä, ja mitä vielä täytyisi kerätä. Työelämän yhteistyökumppanini sekä koulun puolelta opinnäytetyöohjaajani olivat kiireisiä, enkä oikein saanut yksin ajatusta saadun materiaalin kanssa lentämään.

Ymmärrän nyt paljon paremmin parityönä tekeviä opiskelijoita ja sitä, miksi projektiin lähtee yhdessä. Vaikka opinnäytteen tekeminen on jokaisen henkilökohtainen oppimisen näyttö, kulkee toinen opiskelija vierellä samoissa hetkissä. Parina pystyy jakamaan kokemuksia ja motiivoimaan toista kun tarve on. Kun inspiraatio ja luovuus sanovat stop, voi vaihtaa ajatuksia ja kehittää uutta. Itselleni paljon parin korvikkeena toimi oppimispäiväkirja. Paperille kirjoitettuna sain ajatuksia selkeytettyä ja tuntemuksia muistiin.

Opinnäytteen analysointi vaihe sujui nopeasti. Litterointiin pääsi nopeasti kiinni eikä sen tekeminen tuottanut vaikeuksia, vaikka työtunteja kului useampia. Vasta raportointivaihe tuotti ongelmia. En oikein tiennyt, mistä aloittaa, ja miten edetä. Ensimmäisinä viikkoina tuotin tekstiä vain oman järkeilyn mukaan. Suurimman avun sain ohjaavan opettajani tapaamisista ja opinnäytteeni sai aivan uudenlaisen, paremman muodon. Vaikka kirjallinen työstäminen on haastavaa, ovat erilaiset keinot auttaneet minua eteenpäin projektissa.

Hiljainen ja ehkä itselleni tärkein tavoite oli nostaa nuorten ääntä kuuluviin. Halusin omasta työstäni selkeän ja kohderyhmälleen edustavan. Haluan myös nostaa esiin tässä kohtaa sen, että vaikka opinnäytteessäni puhutaan käsitteestä syrjäytyminen, en halua sen herättävän keuhkassään ennakkokäsityksiä. Meistä jokainen putoaa jossakin kohtaa elämäänsä. Sosiaalialalla kohdatessani eri taustoista tulevia ihmisiä, sitä loppujen lopuksi välittää vain siitä, että kohdatessa otan toisen ihmisen yhtä lämpimästi vastaan kuin toivoisin itseni otettavan.

Oma matkani opinnäytteen tekijänä on ollut vuoristorataa. Välillä olen saanut kokea suuria onnistumisen tunteita. Olen alkumatkassa tutkimusmaailmassa enkä koe tämän jälkeen olevani yhtään sen valmiimpi. Pakkaan nämä kokemukset kuitenkin siihen minun sosionomityökalupakkiin, jossa keräämäni ajatukset ja kokemukset hiljalleen muotoutuvat ehkä taidonkin muotoon.

Laadullinen opinnäyte ei olisi mitään ilman aineistoa, mikä tässä tapauksessa on todella laaja ja kattava. Ilman nuorilta saamaani panostusta en olisi opinnäytetyötäni saanut tähän pisteeseen ja siksi kaikesta saamastani olen kovin otettu. Kipinän kaikki kolme ohjaajaa osallistuivat opinnäytetyöhön ja osoittivat aitoa kiinnostusta, josta olen hyvin kiitollinen. Toimintaterapeuttiopiskelijan sekä Sirkus Magentan edustajan työpanokset syvensivät opinnäytteeni tutkimustuloksia suuresti.

Vaikka opinnäytetyöni kanteen on rustattu vain oma nimeni, on prosessissa ollut mukana moni muukin. Kiitos Laurea-ammattikorkeakoululle välineiden lainaamisesta sekä opettajille tietotaidon hyödyntämisestä. Iso kiitos tukijoukoille ja heille, jotka jaksoivat tätä sivunivaskaa läpi lukea - he kaikki kyllä tietävät kenestä puhun. Yksi siskoistani saa kiitoksen suuresta avustaan Luovuusrekan luomisesta - silloin kun pahiten yksin tekeminen uuvutti oman luovuuden. Opinnäyte on ehkä pieni askel ihmiselämässä ja kaikkien muiden tutkimusten joukossa, mutta suuri niissä hetkissä, niinä päivinä kun paljon sen eteen antaa.

Lähteet

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2011. Nuoren aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Unigrafia.
- Alanen, P. 2014. Hermeneuttinen kehä ja kokeellinen tutkimus. Tallinna: Kustannus HD Loimaa.
- Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hokkanen, A. 2011. Taide vaikuttaa. Selvitysraportti. https://www.thl.fi/documents/10531/126775/Taide_vaikuttaa_selvitysraportti.pdf Viitattu: 25.1.2016
- Hyttinen, H. 2011. Vaikuttava sirkus. Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas. Tampere: Tammerprint Oy.
- Hyypä, M. 2007. Teoksessa Taide keskellä elämää. Nykyaiteen museo Kiasman julkaisuja 167/2007. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Oppimateriaalit. Oppimiskäsitykset. Oppimiskäsityksistä oppimisen ohjaamiseen. Kokemuksellinen oppiminen ja oppimisen ohjaaminen. <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskäsitykset/oppimiskäsityksistä-oppimisen-ohjaamiseen/kokemuksellinen-oppiminen-ja-oppimisen-ohjaaminen/> Viitattu 18.1.2016
- Jyväskylän yliopiston Koppa. Avoimet. Humanistinen tiedekunta. Menetelmäpolkuja humanisteille. Menetelmäpolku. Tutkimusstrategiat. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmäpolkuja/menetelmäpolku/tutkimusstrategiat/> Viitattu: 18.1.2016
- Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyöpakki. Tukimateriaali. Kokemus ja käsitys. <https://www.kamk.fi/Oparipakki-2014/Opinnaytetyo> Viitattu: 26.1.2016
- Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.
- Kivinen, O. (toim.) 2011. Friski. Elämänhallinnan oppimateriaali. Turun Ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 59. Tampere: Tampereen yliopistopaino - Juvenes Print Oy.
- Kolkka, M. 2001. Ammattiin oppimisen situationaalisuus, yksilöllisyys ja prosessuaalisuus. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67128/951-44-5124-4.pdf?sequence=1> Viitattu: 10.1.2016
- Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Korvela, P. & Nordlund, A. 2016. Nuorten arjen rytmit ja perhe. Teoksessa Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Turku: Grano Multiprint Oy.
- Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. (toim.) 2010. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Liikanen, H-L. 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010-2014 lopuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125920/URN_ISBN_978-952-00-3578-5.pdf?sequence=1 Viitattu: 20.1.2016

Mielenterveystalo.fi. Aikuiset. Omahaito ja oppaat. Oppaat. Tietoa psykoosista. Vertaistuki. <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/psykoosi/Pages/vertaistuki.aspx> Viitattu: 26.1.2016

Myllyniemi, S. (Toim.) 2016. Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Turku: Grano Multiprint Oy.

Niemistö, R. 2007. Ryhmän luovuus ja kehitys ehdot. Tampere: Tammer-paino.

Nuori.fi. Toiminta. Toiminta Suomessa. Tenho. 2015. http://www.nuori.fi/toiminta/toiminta_suomessa/tenho Viitattu: 1.1.2016

Opinnäytetyöohjeistus.Syksy 2015. 2015. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Pekkarinen, E. 2016. Arjen- ja elämänhallinnan ongelmat lapsuudenperheessä - lastensuojelun näkökulma. Teoksessa Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Turku: Grano Multiprint Oy.

Salomon, M. 2014. Aika hukassa. Lastensuojelun asiakasnuorten arkirytmien ongelmia. Suomi: Books on Demand GmbH.

Sihvola, T. 2013. Teoksessa Voimaa taiteesta. Malleja taiteen soveltamisesta hyvinvointialalla. 13-14. Tampere: Tammerprint. http://www.voimaataiteesta.fi/uploads/pdf/Voimaa_tai-teesta.pdf Viitattu: 18.1.2016

Sirkusohjaajan haastattelu. Sirkus Magenta Ry. 18.12.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Fi. Vastuualueet. Hyvinvoinnin edistäminen. Osallisuuden edistäminen. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisy. 2015. <http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy> Viitattu: 14.1.2016

Suomen perustuslaki. 1999/731. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#a731-1999> Viitattu: 10.1.2016

Tieteen termipankki. Filosofia. Hermeneuttinen kehä. 2016. http://www.tieteentermi-pankki.fi/wiki/Filosofia:hermeneuttinen_keha Viitattu: 10.1.2016

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus ja asiantuntijatyö. Hankkeet ja ohjelmat. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. 2014. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/taiteesta-ja-kulttuurista-hyvinvointia> Viitattu: 10.1.2016

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. HTK-ohje 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. 2012. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto> Viitattu: 25.1.2016

Vaikuttava sirkus. Siellä oli suupielet korvissa. 2014. <http://www.uta.fi/cmt/index/siella-on-suut-korvissa-web-2013.pdf> Viitattu: 10.1.2016

Valtakunnallinen työpajayhdistys. <http://www.tpy.fi/tyopajatoiminta-suomessa/> Viitattu: 10.1.2016

Vantaan kaupunki. Vapaa-aika. Nuoret. Tukea, neuvoa ja apua. Ilman koulua tai työtä. 2016. http://www.vantaa.fi/vapaa-aika/nuoret/tukea_neuvoa_ja_apua/ilman_koulua_tai_tyota Viitattu: 6.1.2016

Vantaan kaupunki. Vapaa-aika. Nuoret. Tukea, neuvoa ja apua. Ilman koulua tai työtä. Tuki-keskus Kipinä eli Kipinäpaja. 2016. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/112533_Kipinapaja_liite.pdf Viitattu: 10.1.2016

Verkostojohtamisen opas. Yhteisen tavoitteen luominen. 2016. http://verkostojohtaminen.fi/?page_id=33 Viitattu: 26.1.2016

Voimaantumo. Voimaantuminen. <http://voimaantumo.fi/index.php?page=voimaantuminen> Viitattu: 28.1.2016

Voimaa taiteesta. Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. 2013. Tampere: Tammerprint. http://www.voimaataiteesta.fi/uploads/pdf/Voimaa_taiteesta.pdf Viitattu: 18.1.2016

Voimauttava valokuva. Voimauttavan valokuvan menetelmä. <http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm> Viitattu: 28.1.2016

Kuvat

Kuva 1 Opinnäytteen rakenne	7
Kuva 2 Aikataulukulku.....	16
Kuva 3 Aineistotriangulaatio	21
Kuva 4: Hermeneuttinen kehä	22
Kuva 5 Tarralapputyöskentelyn tuloksia	27
Kuva 6 Rekan lastausta odottavat "paketit"	28
Kuva 7 Luovuusrekan reitti ja pysähdyspaikat	29
Kuva 8 Lastattu luovuusrekka.....	42
Kuva 9 Työhaastattelu	43
Kuva 10 Työ- /opiskelupaikan saanti	44

Kaikki kuvat omaa käden jälkeä.

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa/Vantaan kaupunki	65
Liite 2 Haastattelusuunnitelma.....	66
Liite 3 Tutkimuslupa nuorille	68
Liite 4 Sirkusohjaajan haastattelupohja	69

Liite 1 Tutkimuslupa/Vantaan kaupunki

Vantaa

38/2015

Viranhaltijapäätös §
sivu 1 (2)

26.11.2015 VD/10070/13.00.00/2015

Sivistystoimi / Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden johtaja Tossavainen Ari

Tutkimuslupa Laurea amk sosiaalialan opiskelijan Ranja Mäenpään opinnäytetyöhön

Laurea ammattikorkeakoulun opiskelija Ranja Mäenpää hakee tutkimuslupaa opinnäytetyölle. Tutkimuksen nimi: Sirkustoitinnan kokemuksia alkumatkalta.

Tavoitteena on kartoittaa Tenho-hankkeen Vantaan sirkustoitintaan osallistuvien nuorien ja heidän ohjaajiensa kokemuksia toiminnasta. Tutkimuksen kohteena on Nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinän ja Nuorten työpajatoiminnan nuoret ja ohjaajat. Käytettävät tutkimusmenetelmät ovat kvalitatiivinen tutkimus, yksilö- ja ryhmäteemahaastattelut. Tutkimuksen toteutamis aika on marraskuu-joulukuu 2015, arvioitu valmistumisaika on tammikuussa 2016.

Nuorisopalveluiden johtajan päätös:

Päätän myöntää tutkimuslupan opinnäytetyötä varten. Tutkimuksella kerättyjä tietoja saa käyttää vain tutkimustarkoitukseen. Kartoitukseen osallistuvan on sitouduttava salassapitovelvollisuuteen sekä turvaamaan ehdottomasti kartoituksessa tarkastelemiensa henkilöiden identiteetin ja anonymiteetin.

Liitteet:

Päiväys Vantaa 26.11.2015

Allekirjoitus

Nimen selvennys Tossavainen Ari

Virka-asema Nuorisopalveluiden johtaja vs.

Tähtäntöönpano: Nuorisopalvelut
ote: hakija

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 2.12.2015

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asema tie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

Liite 2 Haastattelusuunnitelma

Nuori, taide ja tulevaisuus - Sirkustoitominnan kokemuksia alkumatkalta

Opinnäytetyö, Sosiaalialan amk, luovat toiminnot

SUUNNITELMA

Ihka ensimmäisenä tutkimuksenani lähden tutkimaan rennolla otteella ja toisia kunnioittaen. Kaikki saamani tieto on arvokasta enkä pidä mitään liian vähänä. Osallistuminen on tottakai vapaaehtoista ja niin kuin nuorille tuotiin esiin, ovat he asiantuntijoina parhaita tässä asiassa.

Ryhmähaastattelu (teemahaastattelu)

1. kerta: 2.12.2015 keskiviikkona

- Esittäytyminen ja fiiliskierros
- Opinnäytetyön esittely: miksi olen täällä?
- lupapapereiden täyttö ja keskustelussa avaaminen, miksi tällaiset täytyy olla ja täyttää. Avataan myös aiheita anonymiteetti ja vapaaehtoisuus, sekä tilanteiden ja tuotoksien tallentaminen kameralla tai nauhurilla
- Post-it - lapputyöskentely:

Ajatuksena koota yhteen näkyväksi jokaisen kokemuksia. Henkilökohtainen lappupino ja niihin kirjoittaminen takaa jokaisen äänen kuuluksi tulemisen ja sen huomioimisen. Sellaisienkin, joita keskustelutilanteissa oman ajatuksen esille tuominen on haastavaa.

- o Jokaiselle kasa post-it -lappuja
- o kysymys: Mitä olet saanut sirkustoitominnasta?
 - Tunne/tunnetila?
 - Taitoja?
 - Tärkeä yksittäinen tai useampi kokemus?
 - Positiivisia sekä HUOM negatiivisiakin! Myös sellaiset omassa mit-takaavassa mitättömältä tuntuvat kokemukset ja toisessa tilan-teessa ei edes mainitsemisen arvoisia. Jokaisen kokemus yhtä oi-kea ja oma.
- o Laput lätkikään summan mutikassa seinälle
- o Luetaan seinältä ääneen lappujen sanoja
- o Kysymys: Mitä samankaltaisia aiheita/teemoja seinältä löytyy?
- o Jaetaan ryhmä niin moneen pienryhmään/pariin kuin teemoja löytyy
- o Kysymys: Miten lapuilta löytyviä voisi käyttää/soveltaa tulevaisuudessa? / Missä tilanteissa ne voisi auttaa?
 - Kerätään ryhmien tuotokset a4:lle
- Fiiliskierros: Miltä tällainen työskentely tuntui?

2. kerta: 9.12.2015

- Esittäytyminen ja fiiliskierros
- Opinnäytetyön esittely jos uusia ihmisiä paikalla + lupapapereiden täyttö

- Jatka lauseita - tyyppistä työskentelyä. Ehkä myös jotakin ryhmänä tehtyä isoa piirtämistä/kirjoittamista/kollaasityöstä. Ehkä liittyen edelliseltä kerralta saadusta pohjasta. En tätä kertaa vielä niin ole suunnitellut. Riippuu niin paljon siitä, mitä olen jo taskuuni saanut ja mitä vielä tuntuu uupuvan.

YKSILÖHAASTATTELU

- Ei määriteltyä runkoa tai pohjaa. vapaamuotoista keskustelua aiheen ympäriltä.
- Ohjaaviakysymyksiä teeman ympäriltä: (Nämä varalle, muuten ihan normaalia rentoa keskustelua)
 - o Miltä sirkustoiminta on tuntunut?
 - o Oletko kokenut jotakin sellaista aivan uutta?
 - o Mikä toiminnassa on tuntunut erityisen arvokkaalta?
 - o Millaisena osana koet sirkustoiminnan olevan muuta Kipinän arkea?
 - Tekeekö se toiminnasta kokonaisen?
 - o Onko jotakin, mikä toimii erityisen hyvin?
 - Sinun kannalta?
 - Ryhmän kannalta?
 - o Tuntuiko joku vaikuttavan negatiivisesti sinuun tai ryhmään juuri sirkustoiminnassa?

TYÖNTEKIJÖIDEN HAASTATTELU (myös toimintaterapeutti opiskelijalle samankaltaisia teemoja)

Vapaata keskustelua, tallennetaan nauhurilla.

- Miten sirkustoiminta on istunut työpajatoimintaan?
- Onko näkyvissä selviä eroja esimerkiksi viime kevääseen verrattuna?
- Koetteko tällaisen tärkeäksi osaksi työpajan arkea?
- Onko visioita, miten tämä voisi vahvistaa nuoren poluttautumista työ- tai koulutustielle?
- Muita ajatuksia?

Liite 3 Tutkimuslupa nuorille

Opinnäytetyön tutkimuslupa

Suomen lasten ja nuorten säätöön toteuttama Tenho-hanke toteuttaa taidetoimintaa nuorille tukemaan heidän elämänpolkua ja tulevaisuuden valintoja. Vantaan kaupungin Ohjaus- ja tukikeskus Kipinän sekä kaupungin työpajatoiminnan piirissä Tenho-hanke toteutetaan sirkustointana.

Syksyn 2015 ajalta sirkustoittoiminnan vaikutus nuoriin, ohjaajiin ja toiminnan arkeen tullaan tutkimaan Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan toteuttamana opinnäytetyönä. Opinnäytetyö tullaan tekemään haastatteluina sekä havainnointina paikan päällä Ohjaus- ja tukikeskus Kipinässä. Haastattelu tapahtuu kahden kesken tai ryhmässä ja sirkustoittoiminnan asiantuntijoiden eli mukana olleiden nuorien luvalla.

Haastatteluihini en tule tarvitsemaan nimeä, ikää tai muita henkilökohtaisia tietoja. Haastattelusta saamaa aineistoa tullaan käyttämään opinnäytetyön tutkimuskäytössä.

Lisätietoja voi kysyä:

Ranja Mäenpää, luovien aineiden sosionomi

puh. 0401421482

sähköposti ranja.maenpaa@laurea.fi

Annan luvan käyttää antamaani haastatteluaineistoa opinnäytetyön käyttöön

Osallistujan nimi: _____

(Etunimi tai lempinimi riittää)

Allekirjoitus: _____

Liite 4 Sirkusohjaajan haastattelupohja

SIRKUSOHJAAJAN HAASTATTELU

18.12.2016 klo. 9:00

- Syksy takana - miltä se on näyttänyt?
- Mitkä ovat olleet suurimmat haasteet?
 - o ohjaajien vaihtuvuus?
 - o ryhmän vaihtuvuus/muutokset?
- Millainen on suunniteltu kehityskaari ja toteutuiko se?
 - o Miten teitä on valmisteltu tähän?
- Olitko intensiivijaksoilla? Kuulitko niiltä kuulumisia?
- Millaisia kokemuksia ylipäättänsä osallistavasta sirkuksesta?
 - o Yleisesti nuorten kanssa tehdystä?
 - o Tenho-hankkeen osana?
 - o Suurimmat suden kuopat?
- Onko näkemystä, millä tavalla sosiaalinen sirkus voisi vaikuttaa nuorten koulu- tai työelämään? Miten vahvistaa elämäntaitoja?